ZA VJERU I DOM

LIST NAMIJENJEN KATOLIČKOMU ŽENSKOM OBRAZOVANOM SVIJETU.

IZLAZI MJESEČNO NA DVA ARKA, A CIJENA MU JE NA ČITAVU GODINU 3 K., ZA UČENICE 2 K., KOJA SE UPLAĆUJE I UTUŽUJE U ZAGREBU.

UREĐUJE
LITERARNA SEKCIJA MARIJINE KONGREGACIJE UČITELJICA U ZAGREBU.

ZA UREDNIŠTVO ODGOVARA
HERMA KÜRSCHNER.

Br. 2. **God. V.**

U ZAGREBU 1912.
TISKARA HRV. KATOL. TISKOVNOG DRUŠTVA.

SADRŽAJ:

ZA VJERU I DOM

LIST NAMIJENJEN KATOLIČKOMU ŽENSKOM OBRAZOVANOM SVIJETU.

BR. 2. ZAGREB, 1. VELJAČE 1912. GOD. V.

VJERI.

Sveta vjero! ti si glasnik mira,
Ti si zviezda širom tamne noći,
U dvojbah si kotva posred vira
Vieke majka čudotvorne moći.
Stj. Ilijašević.

Ljubljena ti kćerko, Vječnog Oca,
Divna vjero, prosta od svih hira,
Pakô kada bijesni, strasti vriju:
Sveta vjero! ti si glasnik mira.

Bijedan čovjek kada svijetom luta
Po bezpuću; — nezna kud mu poći:
Ti si njemu kažiput u nebo,
Ti si zvijezda širom tamne noći.

I kad davô dvojbom dušu muči
Grudi bolne toči crv nemira.
Tada hrli k tebi duša bolna:
U dvojbah si kotva posred vira.

I kad prođe smrtnik staze žića
Te već sklada zavijek trudne oči,
I tad si mu tješiteljka zadnja,
Vijeke majka čudotvorne moći!

Ljubica Kovačić, učiteljica.

ŽENE U EVANĐELJIMA.

PROROČICA ANA.

Svijećnica nas opominje na prikazanje Isusovo u hramu, kad mu bilo 40 dana. Kod te zgode susrećemo također i proročicu Anu.

Ana je židovsko ime i znači „milost". Mi poznajemo više žena iz Svetoga Pisma, koje se tako zvale. Ajde da ih ukratko spomenem.

Ponajprije spominjem Anu, ženu Elkane, kojoj je Bog udijelio milost, da je rodila sina Samuela, proroka, pošto je bila dugo vremena nerotkinja. Žena starijega Tobije a i žena njegovoga rođaka Raguela zvala se Ana. Svima pak katolicima poznata je majka blažene Djevice Marije, koja se također zvala Ana.

Ana, koju hoću da cijenjenim čitateljicama predočim, bila je kći Fanuela, od koljena Aserova.

Sveto Pismo kazujući o prikazanju Isusa u hramu spominje proročicu Anu ovijem riječima: „I bješe Ana proročica, kći Fanuelova, od koljena Aserova; ona je ostarjela a sedam je godina živjela s mužem od djevičanstva svojega. I ova udova oko osamdeset i četiri godine, koja ne odlažaše od hrama, i služaše Bogu dan i noć postom i molitvama. I ona, u taj čas došavši, hvaljaše Gospoda, i govoraše za njega svima, koji čekahu spasenje Izraela".

Eto to je sve, što nam kazuje Sv. Pismo o proročici Ani. Malo riječi, a ipak nam mnogo toga kazuju. Proročica Ana svima može lijepo poslužiti za izgled kršćanske kreposti, a napose udovicama, jer je Ana kao udovica proživjela najveći dio svoga dugoga života.

Sveto Pismo Anu nazivlje proročicom. Time se pak označuje osoba, kojoj je od Boga dan dar mudrosti i poznavanja božanskih tajnâ. Što je Ana bila proročica, bilo je to malo odlikovanje, kojim je Gospod obdario. U hrama uz starca Simeona pojavljuje se i Ana — žena. I na njoj se vidi, kako je Gospod i ženu odabrao za velike stvari u svome kraljevstvu.

Sveto nam Pismo nadalje veli, da se ona bila udala, a iza 7 godina umro joj muž. Poslije toga se nije više udavala, već je dragovoljno ostala udovicom. Upravo kao udovica krasan je primjer za kršćanske udovice.

Sveto Pismo osobito preporuča našoj ljubavi sirote i udovice, a sveti Pavao savjetuje udovicama, da ostanu udovicama, što je savršenije, negoli se po drugi put udavati. A i čudno je već na prvi pogled, je l' te, drage čitateljice, ako se udovica, jedva što joj muž umro, stane starati, kako da nađe drugoga muža.

Dakako mnoge, kojima muž umre, ostanu udovice, ali ne za to, što bi to htjele, već — jer se ne mogu po drugi put udati. Ovakovo udovištvo je prisiljeno, pa nema one cjene pred dragim Bogom, što ga ima dragovoljno udovištvo.

Ima još jedna vrsta udovica, koje se ne udavaju više zato, jer vjerna ljubav, koju su imale za svoga pokojnog muža, čini, da više nemogu pokloniti svoga srca drugome. A događa se gdjekada i to, da se žena zavjeri mužu, da ne će poći za drugoga ako on umre, Sve je to lijepo, ali ipak nema pravog sjaja i vrijednosti pred Bogom, jer su razlozi za udovištvo samo naravski. Naprotiv udovice, koje se ne će da više udaju zato, jer hoće Bogu nesmetano i posvema služiti, valja osobito cijeniti, što i preporuča apostol sv. Pavao u poslanici na Tita: „Udovice, koje su zaista udovice poštuj!"

A sveti Krisoston nazivlje takovo udovištvo: čast, dostojanstvo, velika slava. U prvim vijekovima kršćanstva osobito se isticale upravo udovice revnošću za širenje svete vjere, pa im bila i povjerena časna služba kod pouke i krštenja žena, te djela kršćanskog milosrđa. Neke su onda udovice živjele u samoći, a neke u zajednici sa drugim udovicama.

Šta više tamo od 4 vijeka nosile su udovice i posebno odijelo, da uzmognu biti poznate i štovane od vjernika.

Udovica po Božjoj volji treba da nasljeduje proročicu Anu, da nastoji poput nje provoditi svoj život. Ponajprije veli se u Sv. Pismu za Anu, da nije odlazila od hrama. Kod hrama naime Jerusalemskoga nalazila se skupina neudatih žena, koje se brinule za potrebe hrama kao na pr. za potrebiti ručni rad, a i sklonile se samo da u tišini hrama daleko od buke svijeta provode skroman život — život molitve i samozataje.

Koja je htjela biti primita među te žene, morala se odreći svakoga uresa. U tu svetu zajednicu stupila je i proročica Ana i u njoj sveto živjela do smrti svoje. Držim, da će mnogoj čitateljici doći na um pomisao, kako je ta skupina pobožnih žena, koje su nastavale u blizini hrama, slična našim ženskim samostanima. I doista život tih žena bila je slika budućih kršćanskih samostana.

Anu proročicu nasljedovale su i mnoge kršćanske udovice, koje se povukoše u samostane, da u njima Gospodu potpuno i nerazdjeljivo služe.

Ako mnoge kršćanske udovice, koje odlučiše udovice i ostati, ne stupe u samostane, jer nijesu ni zvane, svakako treba da imadu na pameti, da Ana ne odlažaše od hrama.

Time je udovicama, napose onima, koje imadu vremena jasno natuknuto, gdje da im bude najmiliji boravak. Kako je pak žalosno, kada mnoge kršćanske udovice, tek od onda stanu često polaziti zabave, otkako su obudovjele. Sveti apostol Pavao veli:

„Udovica, koja živi u užicima i veseljima, mrtva je, ako i živi". Razumije se da te riječi ne vrijede samo za udovicu,

već upoće za žene. Time se ne misli reći, da je ženi uskraćena svaka radost. Ne, i žena treba odmora i zabave, kao i svaki drugi, jer struna vazda odviše napeta pukne.

Lijepo je izrečena ta misao u zgodi, o kojoj nas predaja izvješćuje. Evo te zgode: „Sv. Ivan apostol kao starac živio je u Efezu, i jednoga dana sjedeći pred kućom držaše u ruci goluba, koga dragaše. U to dođe neki lovac i stane se nemalo čuditi svetome Ivanu, pa će mu i reći: O, sveti apostolu, ti si Isusa vidio, ostario u apoštolskoj službi, a sada sa zabavljaš pticom?“ Sveti Ivan ne rasrdivši se nimalo postavi lovcu pitanje: „Zašto ti ne držiš svoj luk vazda napet?“ Lovac odvrati: „Toga nečinim zato, jer bi pukao“. „Tako radim i ja — odvrati sv. Ivan, jer kad bi bio luk moga duha vazda napet, sigurno bi malaksao“.

Zabave i odmora treba svima nama, ali je naopako, kad se u zabavi i odmoru traži svrha života. Zabava i odmor tek su sredstva za nas ljude, koji imamo i tijelo, da uzmognemo raditi. Zato zabava i odmor, koji dolikuju čovjeka, treba da budu u pravo vrijeme i u pravoj mjeri. Prekorače li se granice, zabava postaje strast, koja vodi u propast. A molim lijepo, da podsjetim čitateljice, koliko se puta danas čuje: strastven kartaš, strastven gombač, strastven igrač nogometa i t. d. i t. d. — svuda strast i opet strast.

Međutim čuje se danas govoriti, da je moderno doba rada, a ne zabave. To su fraze! Istina sirotinja radi, ali i ta hoće već da malo radi, a mnogo novaca vuče. Gospoda pak i gospođe, osobito u tako zvano fašinsko vrijeme gotovo se pretvaraju u zabave! I to je također karakteristika 20-vijeka, vijeka uma!

Sv. Augustin govori kršćanskoj ženi ovako: „Ti, kojagod još ljubiš svijet, pogledaj na sebe, kamo ideš. Put, kojim hodaš, veoma je zao put i vodi u propast“.

A blagi, kako ga obično nazivlju, sv. Franjo Saleški ovo veli: „Ostavimo svijet, ništa nije vrijedan! Neka nam bude ogavan vazda taj Egipat sa svojim lukom i trulim uresom; tim ćemo više voljeti dragocjenu manu, što nam je dao Gospod u pustinji, (naime samoći) u koju smo stupili. Blago ženama, koje to poslušaše, jer u samoći sačuvaše čistoću i nevinost, a to je potklad sreće i zadovoljstva na ovome i drugome svijetu — ma naklapao svijet ne znam što.

Sveto Pismo ističe napokon osobito molitvu i post kod svete Ane. Time ta kreposna djela preporuča i nama svima. Svijet dakako sasvim drugačije misli — kako je poznato, ali tko živi prema nazorima svijeta, taj zajedno sa svijetom i pada.

Iz života proročice Ane možemo mnogo toga naučiti, samo treba da se držimo onih riječi, što ih je rekao Božanski Spasitelj pismoznancu: „Idi, i ti tako čini“. *Pedagog.*

KATOLIČKA CRKVA I NAPREDAK.

Piše: TUGOMIROVIĆ RASTISLAV.

ROPSTVO.

(Nastavak).

Država sastoji iz porodica, obitelji, članova. Svaki od ovih mora posjedovati neka prava. Tko za državu radi, za nju se brine, nju brani i uzdržava taj mora uživati i zaštitu države. Svaki čovjek ima pravo na život, održanje i razvoj života. Tko ga u tom priječi nanosi mu krivnju.

Kako je s tim bilo u staro doba? Nikako!

Tisuće i milijuni bijahu bespravno roblje, puke stvari svojih gospodara, s kojima su oni po volji raspolagali, prodavali, darovali pače ubili. Robovi su za rad, za dužnost, ali bez ikakova prava.

Civis romanus ga prezire, a filozof Grk ga uopće ne smatra čovjekom. Rob je bez duše. Kako im je bilo pod gospodstvom grčkim i rimskim najbolje dokazuju ustanci, te bojazan da se ne obore svom silom na svoje gospodare.

O djeci i ženi robova ne treba ni govoriti. Što je otac to i sin, a što mati to i kći. Od robova samo robovi i opet robovi.

Osim ovog ropstva bilo je kod starih i drugo, a to je ropstvo žena. Isprva je žena bila štovana i čašćena, a poslije sredstvo za stanoviti cilj. Lydijci i Etruščani stječu njome novac. Grk se ne brine za njezin uzgoj. Mora znati istina plesati i pjevati, ali zato, da lakše sramotnu ulogu odigra. Muž joj ne izkazuje pošte, jer je smatra nesposobnom za krepost, plemenitost, požrtvovnost i vjernost. Sama se podaje besramnosti, ter je uvijek pripravna varati, kako je i varana. Žena je uvijek malodobna. Bez dozvole i odobrenja ne može ništa učiniti. Ugovori joj ne vrijede, a oporučno može ostaviti samo neznatne stvari. Djevojka ne bira po srcu, već joj otac nameće muža Poslije udaje živi među robinjama. Muž dolazi k njoj, kad mu se prohtjedne. Družiti ne smije ni s kim, pače ni gostima se u kući pokazati. Ženidbena sveza ne bijaše čvrsta. Muž odbacuje ženu kad hoće, s razlogom i bez njega.

Muž čini sa ženom što hoće. On je i ubija bez ikakove odgovornosti. Žena ne ima vlasništva. Sve pripada mužu. Muž se može služiti robinjom kad hoće. Što je prosvjeta bila viša, to je nutarnjost bila gora i ružnija.

C. Sulpitius se rastaje sa svojom ženom što je prešla preko ulice bez koprene. P. Sempronius Sophus, što je otišla u kazalište, a Aemilius Paulus bez razloga.

Glasoviti Cicero, — koji je pisao o prijateljstvu, dužnostima, starosti — rastao se s prvom ženom zato da može uzeti drugu bogatiju, a otpravio je i ovu, što nije njegovu kćer žalila. Kato — „izgled čestitog i strogog čovjeka“ — rastaje se sa Atilijom i uzimlje

drugu, makar je s prvom imao dvoje djece. Drugu poklanja prijatelju Hortensiju, a kad je on umro, uzimlje je ponovno. Glasoviti Pompej protjerao je Autistiju, da može uzeti pastorku Sulinu Aemiliju, koja je bila s drugim oženjena i rodila mu dijete. Poslije njezine smrti oženio je Marciju, koju je otjerao, da može uzet Juliju kćer Cezarovu.

Kad su ovako veliki radili, što su istom manji?! A onda koje čudo, da je ovakovo stanje natjeralo rimske žene na razuzdanost. Ta javno se je govorilo: „Nijedna se žena ne stidi ženidbene otpusnice, pošto neke plemenite i odlične gospoje broje godine ne po konzulima već po svojim muževima. Rastavljaju se, da se mogu udati, udaju se, da se mogu rastaviti“.

Dakako da je ovakov život doveo do propasti obitelji, po tom države. Ni lex Julija, ni lex Poppaea ne imađahu valjana uspjeha

Kod istočnih naroda položaj žena bijaše još gori. Staru ženu mogao je muž zadaviti samo zato jer je stara. Kad bi pak muž umro, žene bi bile žrtvovane bogovima.

Kod Hindu naroda spaljivahu žene poslije smrti muževe. A kod Partha ubiti ženu, njezinu sestru ili kćer, držalo se je kao da je, ubita životinja. Germani — koji su više stajali u ćudoređu od ostalih zahtijevaju da se žena poslije smrti muževe ubije. Čovjek može imati više žena i može ih radi preljuba prodati ili ubiti. Odin ne pušta žene u Valhall. Kako je žalosno stanje žene kod muslimana poznato je. Sličan je položaj žena i kod drugih naroda, do kojih još nije doprlo svijetlo Kristova nauka.

Ne ćemo ovdje opširno dokazivati, da je Crkva bila prva, koja je ustala proti ropstvu, koja je doviknula: Pred Bogom smo svi jednaki. Svi smo braća, sinovi jedne majke i jednog oca. Po zaslugama, a ne po rodu i koljenu sudit će nam Gospodin.

Sv. Pavao šaljući roba natrag Filemonu piše: „Uzmi ga ne kao roba već kao svog najdražeg prijatelja, kao mene samog i ako ti je što učinio, ja ću izravnati“.

Da je Crkva bila proti ropstvu najbolji je dokaz to, što ropstvo, gdje je ona, tamo gine. Za otkup roblja i danas ona kupi milodare. A ako ga još gdje ima to su krivi oni, koji ne dadu Crkvi širiti riječ Božju. Ropstvo je protivno nauci Crkve, jer svi ljudi imadu jednako neumrlu dušu i svi su pozvani k Onome, koji ju je dao

Dolaskom Spasiteljevim krše se mnogi okovi a i žena se oslobađa nesnosna stanja.

Isus uči potpunu jednakost svih. Zbog svih je došao, trpio i umro. On sve jednako liječi. Ne odbija od sebe ni najvećih grješnica. Ženidbu uzvisuje na čast sakramenta. Muž neka ima samo jednu ženu. Što je Bog spojio neka čovjek ne razriješuje. Muževi ljubite svoje žene kao Krist crkvu, kaže sv. Pavao.

Muž dakle nije više silnički gospodar nad ženom. Ne može je otjerati. On joj mora biti vjerni drug do smrti. Zajedno im se je veseliti kao i plakati. Sva prava, koja posjeduje muž ima i žena. Zajedno im se je brinuti za život, zdravlje, hranu, odijelo kao i odgoju svoje djece.

Kolika razlika između poganske i kršćanske žene!!

Mnogi su doduše htjeli oboriti ovu Božju i crkvenu uredbu ženidbe kao: Lotar, Filip I. i II. franceski, Henrik VIII. engleski te Napoleon I., ali im se poput lavova opriješe pape Nikola I., Urban II., Paskal V., Celestin III., Inocent III., Klement VII., Pavao III. te Pio VII.

Oslobodivši Crkva čovjeka od ropstva pođe i dalje. Za kratko stade ga oslobađati i od nevolja tjelesnih i gle već u najstarije vrijeme eto bolnica.

BOLNICE.

Nepoznata dosada ljubav i milosrđe ima svoj temelj u — Kristu. Što je on činio sirotinji, kako ju je hranio i ozdravljao, tako su činili i čine još danas njegovi nasljednici. Poučeni o uzvišenoj kreposti skupljaju novčić po novčić i potpomažu uboge, bolesne i putnike. Kad su nakupili više novaca dižu zgrade i u nje smještaju stare, slabe, nemoćne i bolesne, dok pogani ovakove nemilice izlagahu.

Historija nas uči, da su bolnice sv. Lazara bile za hrome. U njima poslužuju redovnici sv. Basilija. Trimitarci i red „la Merci“ življaše vrlo strogo samo da što više uštede novca za zarobljenike. Sv. Petar Paskal, dobivši za svoj otkup novce, dade ih za otkup nekoliko djevojaka i djece. „Marija od pomoći“ utemeljila je red, koji se brinuo oko potpomaganja siromašnih tuđinica. Red „vjernih pokajnica“ oslobađa tolike ženske od propasti i daje im miraz. Crkva se pobrinu i za one, koji po svom staležu nijesu za prosti rad. Kapetan Karaffa ostavi vojništvo i osnova red, koji se brinuo za bolesne i okužene. Petar Le Betancourt, iz reda sv. Franje, dirnut sudbinom robova na Guatemali, pretvori školu u bolnicu, u staricu crnicu nosaše kroz sav grad, moleći za nju milostinju. Poslije otvori više velikih bolnica. Kad je umro sve proplaka i bili bi sve s njega odnesli iz ljubavi prema uspomeni na njega, da ga nijesu čuvali. Poslije se ovaj rad raširio po cijeloj Americi, pod imenom Betlemićani. Prisižu na siromaštvo, neporočnost, gostoljublje, posluživanje bolesnika, pa bili okuženi i nevjernici. Što su Dominikanci podnijeli u obrani Judijanaca to najbolje svjedoči protestant Robertson. Sv. Sandry, biskup pariški, osnova bolnicu za bolesne i kužne. Poslije ih kaptol notredamski pomnoži. U njima poslužuju najprije redovnici a poslije koludrice. Velike su to žrtve podnositi smrad, ispirati bolesne i njihove haljine i svaki čas očekivati kad ćeš se okužiti. Čovjek ne ima dosta riječi da opiše tu ljubav prema bližnjemu. Dok

je Evropa bijesnila, dotle idu tri sestre pod vodstvom gđe. Peltrie na kanadske otoke, da tamošnjim ljudima pruže svoje ruke i izbave im duše. Tko da opiše dobro, što ih je učinio Sv. Vinko Paulski sa svojim redom! Tko opet one žrtve, što ih podnose redovnici na brdu Sv. Bernarda, u rudnicima novog svijeta, u kužnim kupalištima u Carigradu!

Sam Voltaire kaže: Stoicizam podao nam je samo jednog Epikteta, a kršćanska filozofija na tisuće Epikteta, koji sami ne znaju da su to i koje je vrlina dotle dotjerala, da ne će da je priznadu.

Živa je ono istina, koju na vlastite oči gledamo. Gotovo ne ima ni danas bolnice, prem da su većinom u državnim rukama, u kojima ne bi bile koludrice ili redovnici. Oni idu pače i tamo kuda nitko ne će da ide. Poznato nam je za Toking, gdje se nalaze izloženi okuženi. Pa tko je uz njih? Koludrice, jer nitko osim njih nije htio tamo ići.

Glupo bi bilo reći da nijesu za ništa drugo, ili da se ne imaju čime udati. Sva ih je sila u svijetu, koje i manje znadu i manje od pojedinih imaju a ipak se udavaju. Uvaži li se nadalje, da među koludricama ima sva sila bogatih, lijepih te u mnogom redu vrsnih, tada smo dovoljno oborili labavu doskočicu modernih.

Pojedina će biti ružna, siromašna i poslu manje vješta ali koje čudo među tolikima. A koliko ih je takovih u svijetu??!

Koludrica se računa na 400.000 vanjski žena ni broja se ne zna, među ovima se vidi pojedina a med običnim ženama ne. A ipak je zadnjih trostruko više.

Ljubav je ovdje po srijedi, ljubav, koju moderni ne razumiju po tome i ne uvažuju. Zasluge im nitko ne može umanjiti. Ta tko se naučio na svježi i čisti zrak, pak pođe i na kratko u bolnicu, jedva čeka da iz nje ode, a da bi prao odijelo, rane, prisustvovao operacijama, podnosio svakakovi smrad, o tome ni govora. Uzme li se da su ženske tad znamo kako im je. Pa gledajte ih kakove su. Većinom blijede, slabe, šušici sklone.

Zaviđate im, a pa onda ih zamijenite. Znatiželjni smo za koliko bi to trajalo. Ni tjedan dana. Moderni i ljubav ili milosrđe — contradictis, absurd, nonseus.

ŠKOLE I ZNANOST UOPĆE.

Crkva je natražna, van s njom iz škole, škola mora biti slobodna, to su svagdanji povici liberalne štampe, neznalica, ljudi i razvratnih elemenata. Franceska i Portugal to su im jedine želje, ali što je s tim skopčano, o tom ni malo ne misle. Pa čemu i misliti. Mišljenje umara. Vičimo samo da se ne muči.

Tjerati Crkvu iz škole znači raditi protiv prava Crkve, koje joj je pravo dao sam Božanski Spasitelj, koji je rekao: „Učite sve narode...", i „Pustite k meni malene..."; znači vrijeđati katolički osjećaj i pravo tolikih roditelja. Nitko valjda ne ima veće pravo na njihovu djecu od njih. Pa otkud dolaze treće stranke da im to pravo bezrazložno stežu?

Goniti katekizam iz škole znači nadalje upropašćivati tolike ljude, znači gubiti moral, autoritet, značaj, ponos, požrtvovnost, slobodu itd. Znači vrijeđati prava Crkve, jer je ona bila prva, koja je podizala škole za sve staleže. Pače i takove, kakove mi istom u XX. vijeku osnivamo, a onda su se zvale „scolae dominicales".

Ako i nije Crkva podigla sve škole, ipak je u velikoj većini udioništvovala, što novcem i potporom, što učiteljima i profesorima. Uopće do najnovijeg doba malo je i bilo lajika učiteljâ i profesora. Sve su to punili crkveni staleži. Pa zašto? Za malu ili nikakovu plaću.

Da ne bi tko mislio, da se je u ovim školama učio samo katekizam. Ah ne. Učile se tu sve znanosti: čitanje, pisanje, grčki, latinski, govorništvo, filozofija, matematika, prirodne znanosti, astronomija, historija, knjigovodstvo, u opće sve, što je korisno i potrebno.

U njima se odgojili nebrojeni glasoviti ljudi. Valjani poglavari, dobri podložnici, kremenjaci, a ne prišipetlje, slobodnjaci, a ne moderno roblje.

Još i danas su glasovite škole isusovaca, piarista, uršulinaka, engleskih gospođica i dr. U ove i bezvjerci šalju svoju djecu, jer vide krasan uzgoj i veliku naobrazbu svoje djece.

A gdje su još škole Benediktinaca, Franjevaca, Kartuzianaca i drugih redova.

Pa tko je osnovao prve gimnazije u Hrvatskoj?[1] Tko u njima predavao? Isusovci. Komu nijesu poznati toliki trudbenici redovnički i svećenički iz Dalmacije, Bosne, Slavonije i Hrvatske?! Ima li uopće koje valjano poduzeće, a da mu oni nijesu stali ili na čelu ili kao u njemu sudjelovali valjani radnici? Tko se i danas najviše brine oko širenja dobre knjige, oko osnivanja novih škola, pučkih knjižica, ako ne svećenstvo uz pomoć dobra lajikata?" Pa ipak se mnogi džilitaju na taj stalež i na „mrtvu ruku". A koliko je mrtve ruke među lajikatom i kud ta odilazi? Rasiplje se u svakovrsne svrhe. Zaviđa se svećenstvu, ako ima što pojesti, a ne zaviđa onima, koji narodnu muku u protunarodne svrhe troše. Ne ima svećenika, koji ne bi imao knjiga i novina, a da li su svi lajici takovi? Koliko svećenstva nakon svih škola još i danas strada i puni si ladice mjenicama!!

Slijepci, historiju u šake i Plevnjakovu knjigu[2] i iz njih se učite barem poznavati svećenički stalež, pa ga sigurno ne ćete tako suditi.

[1] U Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Požegi. [2] F. Plevnjak: Prilozi za kulturnu povijest hrvatskoga svećenstva.

Od svih starih naroda imađahu Grci i Rimljani najveću kulturu. Znanost drugih naroda bila je još u povojima, dok su oni segli do vrhunca. Nije tada bilo tiska i litografije, već su se djela rukom prepisavala. Zato bijahu skupa i tek pojedinci su mogli doći do njih.

Najveći dio tih klasičnih djela prepisala je ruka neumornih redovnika. I da nije bilo toga — iza 641., kad je Amru za Omara dao spaliti glasovitu knjižnicu u Aleksandriji, — jedva da bi danas i jedno klasično djelo bilo sačuvano, pogotovu ne u originalu. Uzme li se u obzir, da su neki rimski carevi zabranjivali samostancima baviti se knjigom, tada im u pohvalu ne treba više ni riječi reći.

Danas se često puta čuje, da je katolička Crkva protivna znanosti. Pa je li tako?

Vjera naučava istinu. Znanost istinu istražuje. Nađe li je, tada se istina istini nikako protiviti ne može. Samo se neistina protivi istini. Lijepo kaže Leibnitz: „Razum je dar Božji kao i vjera. Boj među vjerom i znanosti bio bi boj Boga protiv samom sebi".

Svakomu je slobodno istraživati istinu, jer čitamo u knjizi Crkvenici: „Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi earum". Ali nije slobodno nešto neistinita i nedokazana prodavati pod čistu istinu i tim obarati istine vjerske, kako se danas čini.

Dr. Mädler profesor astronomije nabraja do 40 glasovitih astronoma Isusovaca bez misionara i 30 drugih dobrih redovnika na tom polju. Koliki su se opet proslavili u matematici, fizici, kemiji, filozofiji, geografiji i dr. znanostima.

Tko nije čuo ili čitao za Weisa, Stöckla, Gutberleta, Wasmanna i dr. Kad bi se crkva bojala istine, ne bi veliki Leon XIII. otvorio vatikansku knjižnicu na istraživanje svima. ne bi Grgur XIII. (reformator koledara) pravio astronomski toranj, niti bi kupovao skupe instrumente, niti bi Pio VI. nanovo uredio, a Gilius raširio djelovanje o magnetizmu, metereologiji i bilinskom životu, ne bi Leon XIII. obnavljao toranj Grgurov i u nj smještao instrumente za metereologiju i fiziku.

Svega evo ovog ne bi bilo, a još manje bi bilo silesija velikih učenjaka i ujedno dobrih katolika, kad ne bi Crkva podupirala znanosti.

U svoje je vrijeme izdao g. Barle brošuru, u kojoj nabraja veliki broj glasovitih liječnika u našim stranama iz staleža svećeničkog i redovničkog. A tko bi ih izbrojio na cijelom svijetu! Tko opet da valjano ocijeni vrijednost današnjih moderno uređenih bolnica redovničkih!

Crkva ne samo da se ne protivi znanosti već je i toplo preporuča svome svećenstvu. Leonove riječi: „Van iz sakristije", ne znače ništa drugo nego radite za narod na svakome polju.

Vatikanski sabor izriče potpunu slobodu znanostima samo im preporuča da ne posižu izvan svog djelokruga, da ne nastane smutnja

između vjere i znanosti. Neuka lako zaslijepiš hipotezama i izvraćanjem. Pače lako se dade zavesti i inteligentan čovjek, jer smo ljudi, — te svi ne znamo sve, nego svaki svoje.

Ne samo znanost već i lijepa knjiga svake ruke nađe među klerom dobra pomoćnika. Često puta uhvati svećenik lako pero i dariva plod svoj narodu. Hrvati i Slovenci su mali narod, pa koliko imadu svećenika literata, koliko su ih opet svećenici odgojili. U doba ratova i nevolje svećenstvo je bilo jedina utjeha narodu. O pojas su pasali mač, da ga trgnu, kad ih patnja naroda na to prisili. Jedva što se borba smirila, ona ista od boja umorna desnica laća se mača prosvjetnoga, da njim što učini na korist svoga naroda. Slava rada svećeničkog kod ovih dvaju naroda neumrla je, a spomen neizbrisiv.

(Nastavit će se).

LAŽNIM MESIJAMA.

Nešto srušit i oborit — posao je vrlo lak,
Al sagradit nješto stojno, za to djelo nije svak . . .
Kršit vjeru neposluhom, običnog je duha čin,
Al' nju sazdat nesrušivom tek je mogô Božji Sin.

J. Sundečić.

Podigle se sluge pakla — rušit Božji zakon vas,
Duša im je pusta bajka — mašte plod je raja kras.
Sve će ovo oni srušit — svak je od njih junak jak:
Nešto srušit i oborit — posao je vrlo lak.

Kršćanstvo je, kako kažu mračnjaštva tek bio san,
Al će oni novo svjetlo podat svijetu — novi dan,
Novu zgradu, a vrh pijeska sagradit će isto tak'
Ali sazdat nešto stojno — za to djelo nije svak . . .

Tajnam, što ih um ne svaća — nek se klanja podli rob,
Sloboda sad uma vlada — crkvi treba kopat grob;
Tim će služit Belzebubu — vodu crpst na njegov mlin:
Kršit vjeru neposluhom običnog je duha čin.

Ali stante bezumnici — zalud vam je napor, trud
Jer će vjera pomlađena pobjedu iznijeti svud;
Da je ona ljudsko djelo, nju bi satro dušmanin;
Al nju sazdat nesrušivom tek je mogô Božji Sin.

Ljubica Kovačić, učiteljica.

NINA.

Hvaljen Isus! gospojice, bio joj običajan pozdrav, kad bi ujutro došla k meni da mi iz studenca donese vode. „Vazda budi Nino! No ste me baš rano probudili. Ja još slatko spavah, a već kroz san čuh vašu pjesmu. Znala sam da čekate na me, dok se probudim, a tko bi Ninu pustio da čeka". Na ove moje zadnje riječi slatko se je nasmijala a niz bisernih zubi zabijelio se iza koraljnih usna, A bila je lijepa, ko proljetni cvijet. Stas ko u jele, oči modre, modrije od neba, a sjajne, sjajnije od sunca, lica puna a uvijek nasmijana. Čim bi zatvorila moja vrata već zapjevala tanko, grlovito da se čulo na kraj sela. Pjesmom ustajala, pjesmom lijegala, a ona sama bila je najljepša pjesma. Volilo je cijelo selo. Ta tko ljepši od Nine, a nitko bolji? Nije čudo da se mnogo mladenačko oko na njoj ustavilo, a mnoga majka zaželjela da ju zamjeni u starosti. No Nina, ko da i ne haje zato ili — nije zagledala ono, što je željela. Napokon, reko bi, da je Nina našla ono, šta je tražila.

Mogao si vidjeti da često izmjenjuje poglede sa Ivanom Borovcem. Bio on jedinac u udovice majke. Sirota od uvijek, no dobar ko duša. A lijep, ta što da vam govorim kako, ta ništa nije tako lijepo da bi mogla s njegovom ljepotom porediti. Ko da ih je Bog stvorio jedno za drugo. Zavoljeli se. Ivan sav srećan, radi dan i noć da što privredi za svoju buduću drugaricu. A Nina, vesela ko i prije iz lica joj čitaš sreću. Samo jedna misao muti joj sreću. „Što će otac kada dozna da ona voli Ivana? Ivan siromašan, a oni bogati. Znala je kako je otac stoput rekao da bi volio vidjeti kćerku mrtvu, nego da ide u siromaštvo. No ona je sve pustila u Božje ruke i čvrsto se nadala dobru.

* * *

Bližila se sv. Kata. Djevojke spremale ručnike, jastuke i drugo čime će darovati svate. Svaka gojila nadu. I Nina sprema. A otac gleda, veseli se. Našla moja Nina nekog, koga će usrećiti. I zovnu je k sebi. Djevojka stupi do svog oca. Vatra plamsala u ognjištu i tek malo osvijetlila djevojčino lice. Tko bijaše pogledao u djevojčino lice mogao bi opaziti da je najednoč problijedilo, a cijelo joj tijelo zadrhtalo. Neka zla slutnja obuzela joj dušu. Nastade tišina, te si samo čuo pucketanje drva i cvrčka, kako poje svoju staru pjesmu. Otac prvi prekide šutnju. „Nino dušo" započe mekim glasom, „bi li povjerila svome ocu u čije lice si se zagledala, koja će te majka pod krov primiti". Nina časak šuti, no onda mirno reče: „Odabrala sam Ivana Borovca". Ko da ga je grom ošinuo, stajao je blijed, pogled ukočen, obrve se nadigle od srdžbe, usne zadrhtale. Bilo ga je strašno pogledati. Kad se oporavi od prvog utiska ustane sa klupe i zaviče takvim glasom da se je cijela kuća potresla: „Nikada toga Nino, volim te vidjeti mrtvu nego da budeš Ivanova. Cijelo selo otimlje oči za tobom, svaka majka želi da te vidi u svojoj kući, a ti da pođeš za Ivana, tu najveću sirotu od svijeta, zadnjega čovjeka u našem selu. Nikada toga kćeri ne će biti, jesi li me razumjela? Ja ću ti birati muža kad nijesi znala sama. I izađe iz kuće, ne čekavši, što će Nina odgovoriti. A Nina? Zar se može opisati njen bol? Stajala je blijeda, blijeđa od smrti. U ušima šumjele joj očeve riječi: „Nikada Ivanova, ja ću ti birati muža". Zamaglilo joj se pred očima, nemoćna pala na klupu i zaplakala tako gorko, da bi i one hladne stijene s njom zaplakale da su razumjele njen bol.

* * *

Od one večeri Nina se posve promijenila. One oči modrije od neba, sjajnije od sunca potamnile, ružice na obrazima izbjedile, a neki teški bol prikrio joj lice. Ne čuješ više ranom zorom njena srebrnog glasa, od kojeg je prije odjekivala sva kuća — cijelo selo. Nina je tiha. Malo govori, a još manje se smije. Ona radi ko i prije ali gine i vene iz dana u dan.

U selu se govorka i ovo i ono, no nitko ne zna pravo što je Nini da se tako promijenila. A ona šuti, nikome ne otkriva svoje boli.

I prošla sv. Kata, koju je Nina iščekivala s tolikom nadom i veseljem. Ivan nije ni došao. Ispripovijedila mu Nina sve, pa da ne bude još većeg zla nije ni došao. Ivan ko da goji tračak nade, no Nina ni malo, jer pozna svog oca, što on zamisli, to mora biti. Ona je sretna dok s Ivanom govori, no iza toga obuzme ju još veća tuga, jer zna da će doći vrijeme kada će se morati za uvijek odreći Ivana.

I Ivan uvidio da je uzalud svaka nada, pa da ne kini sebe i Nine odluči poći u strani svijet, daleko od svoje kuće i sela. Moguće da u tuđem svijetu zaboravi na bol. Otpratila ga Nina do raskršća. Dugo je gledala Nina za Ivanom, dok joj se ne izgubi s vida, a s njim i njena sreća.

I prošla godina od one večeri, koja je Nini porušila sve njene snove o sreći. Nina nešto spremala po kući, kad je otac pozove k sebi i reče odlučnim ali ne oštrim glasom: „Nino, ti ćeš poći za Matu Lovrića. Sve djevojke zaviđat će ti ste sreće, jer je mladić dobar a i bogat". Slutila je Nina, da će ona biti Matina, je otkada je Ivan otišao Mate obilazi oko nje. A ona, hladna ko stijena, ni jednim pogledom ne uzvraća mu njegovu ljubav. A sada otac želi da pođe za njega. Cijelim tijelom zadrhtala, ali ni da bi jednom riječju protuslovila ocu već mirno reče: „Dobro je oče". Ta izim Ivana njoj su bili svi mladići jednaki, ona nije mogla ni jednoga više voljeti.

I došli prosci, isprosili Ninu. Mate sretan i presretan. Kad mu posao dopušta eto ga kod Nine. A Nina? Nastoji da ne bude tako

hladna, pa i nasmije se katkada, a u oku joj zasja suza — suza teška bola i pregaranja. Ona bi ga htjela voljeti, ali ne može i ne može. I čim ode Mate, ona plače i cvili, no sakriva da nitko ne vidi. I bliži se dan svatova. Cijelo selo govorka o tome, samo im ne ide u glavu što se je Nina toliko promijenila. Lijepa je još uvijek, ali sjetna, tužna, blijeda i uvela, tako da ti i nehotice dolaze suze na oči gledajući je kako gine iz dana u dan. Sprema Nina sve što treba za svatove. Otac se brine da je što bogatije otpremi i veselo si tare ruke što mu je uspjelo kćerku odvratiti od njena luda nauma da pođe za Ivana. A zar on ne vidi kako mu gine kćerka i otkada?

I došao dan svatova. Nina uranila. Došle djevojke da je urede, da je što ljepše nakite. Obukle ju u bijelo odijelo, bijelije od snijega, od najfinijeg lanenog platna, a sve protkano bijelom svilom. Cvijećem joj okitile glavu. Bila je krasna, ljepša no ikada. Samo blijeda — blijeda. — Gotovo ništa ne govori, tek se milo posmjehuje svojim drugaricama. „Što ti je sestrice Nino? čavrljaju oko nje njene družice, „budi nam opet vesela, kao nekoč". A ona se opet posmješkuje i tiho progovara: „Ništa mile sestrice, samo sve mi se čini da ste me obukle za odar, a ne za vjenčanje". „Idi ne budali", saljetile ju drugarice „tko je vidio na vjenčani dan baviti se takim mislima". I kao da se je i Nina udobrovoljila, jer se je srdačnije smijala.

Pošli su crkvu. Mate slatko čavrlja, a Nina se samo osmješkuje, no ne govori. I bili već pred crkvenim pragom. Najednom nastane na Nini velika promjena. Cijelo tijelo joj dršće i samo pogledi upire u jedno biće, koji se je iznenada pojavilo. I sada, groza ju prođe, krv joj navre u glavu i nemoćna sruši se na crkveni prag, a uzdah pun bola vine joj se iz grudiju: „Ivane, ti si došao, a ja ne smijem". I još nekoliko trzaja i one sjajne oči ugase se za uvijek.

Bila je već spremna podnijeti žrtvu i za uvijek pregorjeti Ivana, no ugledavši ga shvatila je svu punoću žrtve, — i srce joj puklo od bola.

* * *

Drugo jutro osvanulo turobno. Tiha kišica sipila iz oblaka reko bi — nebo plače. Selom kretala tužna povorka, tužnija no ikada. Teški uzdahi i vruće suze padahu zajedno sa kapljama kiše k zemlji. Ninu nosili u grob. Djevojke obučene u bijelo, sa svijećama u ruci pratile svoju najmiliju družicu u grob. Cijelo je selo pratilo i mlado i staro. A za lijesom stupao otac pognut iznemogao, od jučer se za deset godina postarao. A kako i ne bi? Ta tko je oduzeo život njegovome djetetu, ako ne on sam?

Dragica Horvat.

ŽENI U OČI NOVOG LJETA.*

Žena — majka — u povijesti narodu najviše je doprinijela sreći ili nesreći pojedinog naroda — tako da žena s djetetom u naručju, simbol materinstva; označuje i polje rada, na kojem će žena, tražiti slavu i veličinu svoju. — Žena je čovjeku problem uvijek nov i ne riješen — no i njemu on postaje manje zamršen, kad posmatra ženu u njenom pravom carstvu — porodičnom zatišju, gdje joj blagost i ljubav — požrtvovnost i prijegor u tuđoj sreći — sreću snuje. Da se čovjek tuđi i udaljuje od porodice i domaćeg ognjišta ima različitih uzroka, no gdjegod je glavni u ženi, koja lebdeći carstvom fantazije u zbilji života ne umije da se snađe; — a tada čovjek, koji se je okućio, da se smiri, lako da odbjegne kuću, u kojoj uzalud željkovani mir traži.

Danomice raste utakmica kako da si čovjek osladi svagdanju brigu zgodnom rekreacijom osvježujućim športom, udobnim kućnim namještenjem — pa kod svega toga uz ono par časova kod kuće sprovedenih osjeća se sumoran, dosađuje se. — Stvorimo uzgojem izobraženu ženu — ženu, koja će shvaćati dužnosti svojeg zvanja. Djevojka još za rana mora se odgajati za porodicu, za kuću kojoj će ona biti domaćica, — za djecu, kojoj će biti mati. — Djevojka mora znati, da je život žene pun dužnosti i odgovornosti spram Boga i ljudi, ona je radi kuće i djece; — kuću da učini omiljelim boravištem, — djecu da uzgoji Bogu i rodu —; sa suprugom da dijeli zajedničku brigu oko onih, koji su brizi i ljubavi njihovoj povjereni.

Moda, ta nesmiljena vladarica u ženskom svijetu ne samo što je podvrgla svojoj vlasti naša odijela i šešire — već se polagano ušuljala u mnoge kuće i u porodičnom poretku uzgojnoj zadaći granice svoje vlasti protegla. Koliko li se smiješna i glupa počini samo radi mode. — Moda hoće, da je žena odgojena za salon — za društvo, — a potreba i svrha života traži — najprije za kuću i porodicu. — U posljednjoj ne isključuje se naobrazba ženâ, jer kući i porodici najprije služi pravo izobražena žena. Neka žena sjaji sa svojeg umjeća i znanja i u društvu i u javnosti, no najprije nek svoje znanje i umjeće upotrijebi u svojoj kući, — nek je učini omiljelim boravištem svojemu suprugu, — svojoj djeci; — njemu nek prikrati časove odmora ugodnim društvom umne žene — djeci svojoj nek bude ljubazna i vrla učiteljica, koja će im znati o svemu i svačemu koju riječ kazati. Ako zna zemljopis, ona će im pričati o dalekim krajevima, o krasotama njihove domovine, da ju djeca jače uzljube; — Povijest će mati svojim mališima u pričama prikazati, a ona će ju ko bajnu priču, otvorenim ustašcima slušati i majčina riječ, slađa od meda, prionut će k srcu u budućnosti za nju živo i rade.

* Članak taj imao bi bio izaći u prvome broju, no dospio nam kasno u ruke.

djece, — a ona uznjihana slavnom prošlosti djedovâ bit će im sljedbenici u budućnosti. Nek mati zna prirodopis i fiziku, da ju primijeni u kućanstvu — nek svoju djecu umije ispitati iz tog predmeta prije nego će u školu.

Može li se i pomisliti naobražena žena, koja nema smisla za našu lijepu knjigu? No naše nije već u modi; — tko se ne razmeće imenima stranih autora, — taj je zaostao. — Lijepo bi bilo, kad bi djevojka znala glavnija djela iz sveukupne literature, — ali nije na čast Hrvatici da za volju mode svoje zapostavlja. — Tko će našu djecu upoznati s našom vilom i nje miljenicima, ako ne majka? — Odgovorit će mi tkogod: Za to je škola. — No škola niti je svemoguća, niti je jedini faktor uzgoja, a mati, kad joj je ko i meni zadaća uzgajati, — za što da ne pruži pomoćnicu ruku učiteljici? Ne velim za majku, kojoj ni vrijeme, ni sprema ne dopušta, da se lati te ugodne dužnosti; no naobražena žena nek svoju djelatnost najprije u svojoj porodici razvije.

Novim ljetom novim zanosom na posao, — kojemu nas dužnost zove; — uzgojimo djevojku ženom — sinonimom majke.

Anka.

JUNAČKE DUŠE.

Često krat sam se u sebi divila onim tisućama junačkih duša, koje se bore, pobjeđujući, ali na bojnom polju samozataje, prijegora i žrtve, na polju ljubavi Božje i bratinske.

I sada, kad mi se je pomisao opet ustavila na njima, diveći se tim ljudskim herojima, nešto me je ponukalo da svoje misli na papir iznesem. A ja slušam taj nutarnji glas i laćam se pera, da ocrtam misli moje.

Dakle, tko iole opstoji, a da se ne će diviti onim junačkim dušama, kao što su milosrdne sestre.

Čini mi se kao da gledam, imponentnu figuru, mlade djevice anđeoskog lica, pod bijelom koprenom, ukrašenu ljepotom čiste i požrtvovne duše. Zar ne poznate, tko je ona? Ah! to je milosrdnica! Eno je gdje je potekla na glas Spasiteljev okrenuvši leđa ugodnostima svjetskim; istrgla se iz zagrljaja roditelja, prijateljica i rodbine, da poteče u onaj Stvoritelja svoga! I od tada se žrtvuje za mnoge, liječi im boli tjelesne, ozdravlja duševne.

Milosrdnica! Eno je u bolnici, eno je u kolibici siromahovoj, eno je u tamnici i ludnici, svuda je spremna, da donese balzam utjehe, da nježnom riječju osokoli jadnike!

A ona sve to čini, rado i srdačno, kao nježna sestra, dok joj se duša zanosi za onim lijepim krajevima, gdje će naći nagradu za svoj trud. Gdjegod je potrebno jedno dobro djelo, susrest ćeš tog zemaljskog anđela. Dok danju svakom pruža svoju pomoć, noću se moli u svojoj sobici i plače za grijehe svoga iskrnjeg, proseći oprost i milosrđe u onoga Oca, koji je na nebesima!

Smiješeći se, kao anđeo mira, eno je gdje tješi u onom strašnom, vlažnom prostoru, u tamnici, jadnike. Njezino srce plašljive djevice ne strepi na zveku lanaca, niti na otvor zabuđanih vrata; ona tješi one zločince, koji prkosno odgovaraju sucima, dok pred njom smjerno obaraju blijeda lica!

A onda, kad zatrubi bojna trublja, eno je opet pune odvažnosti na ratnom polju. Odzvanjaju trublje i bubnjevi grme topovi, a svačije se glave prigiblju pod zviždukom tanetâ. Prostrano je polje rumeno od krvi i prikriveno mrtvim i ranjenim, zrakom se čuje njihov bolni klik, noga podrhtava koracajući, a eno opaža se gdje dolazi bijela koprena milosrdnice, koja ide neustrašivo napred, sagiba se nad ranjenikom, da ga utješi i pruži mu prvu pomoć. Eno je opet nagnute nad umirućim, kojemu pokazuje svoje propelo i govori mu o dragomu Bogu; a on se kaje, nju blagosivlje i zazivlje majku, koja mu je u domovini. Časna sestra tješi ga, približava mu usnama propelo i obećava, čim se rat svrši, da će pisati njegovima, dapače bude li joj moguće, da će mu reći starici majci, kako je njen sin izmiren Bogom, za domovinu preminuo.

A veoma često bude i ona ranjena i njeno dobro srce, probušeno tanetom. I ona se preseli u vječnost sa smiješkom na licu, sretna da svoj život daje za Boga i dom!

Eno je i tamo pod žarkim tracima Afričkoga i Azijskoga sunca skuplja mališe, da ih otme mraku poganstva i privede svijetlu sv. vjere. Ostavila svoj dragi zavičaj, da radi za Boga!

Ali gle čuda! Svi et ne zna da cijeni te junakinje, napada ih a bezvjerci ih i proganjaju. Drže ih suvišnima i nepotrebnima.

No one se ne obaziru na insinuacije „naprednjačkih“ duhova, nego i dalje mole, tješe, odgajaju, hrane i potpomažu moleći oprost za one, koji ne znadu što govore . . .

* * *

Ali katolička vjera ima i drugih ništa manje junačkih duša, a to su oni, koji idu u daleke krajeve svijeta da obraćaju nevjerne narode i da krste često i svoj život ostave za Isusa onamo u tuđoj zemlji, mučeni i prezreni.

Ređaju mi se u pred očima duše i oni. Eno skup mladih svećenika, koji starim roditeljima, se praštaju i sa dragom grudom zemlje, na kojoj su ugledali sunce Božje; s ružičnim nadama sretne

budućnosti te hrle na vruće tlo žarke Afrike, Azije i Australije da šire katolicizam spravni, da nakvase onu zemlju svojom krvlju za ljubav Spasiteljevu.

Gleda ih bogatun, lihvar, škrtac i trgovac, gledaju ih ljudi različitih staleža i vjeroispovjesti i čude se, kako opstoje na svijetu duše spravne za tolike žrtve. A ne znaju, da je u tom baš tajna naše sv. vjere!

Gledaju ih njihovi vrsnici, elegantni i načičkani gizdelini, mnogi bez katoličkih principa — i smiju im se, ali se i čude njihovoj radosti, što im se s lica čita.

A mladi misionari ne opažaju njihove ironije, oni odlaze zadovoljni i mirni, potaknuti plemenitim osjećajima svojih srdaca. Ne plaše se radnje, truda, prijegora i smrti, koja ih možda čeka.

Možda im se i koja suza potkrala na oči, ali je to bilo samo za čas, jer su oni bili vojnici Kristovi i jaki. Na njihovim licima brzo bi se opet pojavio smiješak radosti i zadovoljstva...

Čemu se vesele?

Gledaju duše, koje će obratiti; mališe i odrasle, koje će iz tame bezvjerstva istrgnuti i iz paklenih ralja oteti; vide predjele gdje siju dobro sjeme svoje vjere; vide oči otvorene i crna lica jadnih divljaka, koji ih slušaju, kako im oni pričaju o Velikom Duhu, koji je gore nad zvijezdama...

I misle, kako će se možda ono daleko tlo uresiti rubinima njihove krvi, koju su spravni proliti za Isusa u mukama i patnjama...

Pa kako da smiješak nutarnje sreće, smiješak mira i zadovoljstva ne preleti licima novih misionara?

Eto to je pravo junaštvo, junaštvo, pred kojim svako drugo blijedi. Oni su junaci, hrabri vojnici najslavnijeg Vladara, koji znade najljepše nagrađivati.

Rosanda.

ŠTIVO I KAZALIŠTE.

BISKUP SCHMITZ.

Štivo je bez dvojbe jedno od najboljih sredstava za izobrazbu čovjeka. Bezbroj osoba, kojima nije bilo moguće uživati pouku vjeka. Bezbroj osoba, kojima nije bilo moguće uživati pouku valjanih učitelja steklo si izvanredno znanje ustrajnom uporabom dobrih knjiga. Najbolji primjer zato jest Amerikanac Benjamin Franklin. I katolička Crkva bila je od uvijek istoga mnijenja. Zato je preuzela od postanka svoga umjetnost čitanja u svoje ruke, podizala pučke i više škole i uređivala neopisivim trudom i troškom opsežne i skupocjene knjižnice. Moderna državna sveučilišta imadu većinu svojih najvrednijih djela iz samostanskih knjižnica. „U knjigama“, veli neki stari pustinjak srednjega vijeka, „naći će mudrosti svatko, tko je traži“. Po knjigama postaje nepojmivi Bog donekle shvatljivim, one nam otkrivaju narav neba, zemlje i pakla. Zaista, tko knjige ljubi, ljubi mudrost, a putenost i škrtost odbija od sebe, jer se te opačine ne dadu nikako spojiti s ljubavlju prema dobrim knjigama.

Štivo je dakle, ako se upotrebljava razboritim načinom, od velike koristi. Narodna poslovica veli: „Previše nije niti s kruhom dobro“. Tako je i sa štivom. Čitanje prekomjerno i bez izbora opterećuje duh, zamršuje pojmove i rađa površno znanje. K tome se događa, da oni, koji suviše čitaju od čitanoga izvanredno malo zapamte. Čitamo li sa strašću, postajemo sanjari, prema tome nesposobni za vršenje svojih dužnosti. Čuvajmo se zato strastvenog čitanja i svladajmo se. Opazimo li, da nas je spopala strast čitanja, odložimo za čas knjigu, te ju istom nakon nekog vremena opet uzmimo u ruke.

Zabavne knjige ne čitajmo nikad dulje od jednoga sata. I o uporabi našega vremena dat ćemo račun, a neobuzdano i neumjereno čitanje zabavnih knjiga bez dvojbe je gubitak vremena.

Kod čitanja je važan i izbor knjiga. U tom pogledu treba da smo pažljivi, oprezni i nepovjerljivi. Imade dosta knjiga, koje možemo bez straha čitati. Naravno, da i u ovima nailazimo često na ljubavne prizore, koji stoje na granici dozvoljenoga i koji ne odgovaraju istini. Ako kasnije čitaocu svagdanji život ne pruža fantastične slike i čarobnu sreću, koju je upoznao u romanu, tad postaje nezadovoljan i nemiran. Ako se pak romani nikako ne slažu sa kršćanskim nazorima, tad bi bila ludost misliti, da su neopasni. Fridrik grof Stollberg pisao je svome sinu, u doba, kada još pokvarena književnost nije dosegla vrhunca, na kom je danas ovako: „Čuvaj romana, koji su protivni vjeri, koji vrijeme i nedužnost kradu, koji su sami po sebi ispravni ili uz koje ti se dobre knjige izpravnima čine“. Osim toga svi poznavaoci naših društvenih prilika tvrde, da je bezvjerje i nećudorednost, koja vlada kod većine današnje mladeži očita posljedica zlog štiva. Na smrt osuđeni ocoubilac Petar Vaser reče svećeniku, kasnijem biskupu Greithu: „Mene je uništio Strauss (Život Isusa po Straussu)“. Ja sam prije rado molio i živio sretno i zadovoljno; ali zle knjige, koje su mi dopale ruku, potkopale su mi sasvim vjeru. Malo po malo počeo sam misliti, da je vjera samo zato, da zastraši prosti puk, a Božja pravednost, nebo i pakao da su samo izmišljotine svećenika“.

God. 1884. priznao je neki mladi ubojica, da se je rodila kod njega misao na ubijstvo čitanjem romana: „Dvije ubojice“. To su pojedini slučajevi, koji potvrđuju pravilo.

Pokvarenost, koja nastaje čitanjem zlih knjiga, ne može se oporeći. To tvrdi sam Rousseau, kad veli: „Bolje bi bilo, da su mnogi

književnici ostali besposleni, jer bi bio veći mir i zadovoljstvo u ljudskome društvu". I pokvarenost bila bi manja, kad ne bi naročito mladež posizala za zlim knjigama. Sam Goethe dovikuje mladiću: „Da, vila pjesnikinja umije pratiti, ali voditi ne". Najveća je ludost smatrati istinom fantastične slike, koje prikazuje pjesnik i romanopisac.

Ta pjesnik sam ne vjeruje u ono, o čemu piše. Tko dakle njegove proizvode istinom smatra, taj je zaista lud. Svaki razuman čovjek znade, da nijesu pisani kao primjer vrijedan nasljedovanja.

Otrov romana namijenjen je naročito vjeri i ćudorednosti. Sam Sokrat je rekao, da se treba čuvati onih pjesnika, koji ne poštuju bogove. Današnji romani uzimlju u zaštitu čovječnost, kojom se čovjek tako uzvisuje, da Bogu gotovo mjesta nema. Čovjek neka bude čovječan, plemenit i dobar, da sam po sebi može opstojati i da nije višem biću odgovaran. Što imade strasti u čovjeka, to nije zlo, samo ako se razborito upotrebe. Zemaljski život ispunja čitavi ljudski život. Covjek ne treba, da računa sa vječnošću, Bogom nebom i paklom.

Među ovakovim mislima, plodovima zlih romana, i među potpunim bezvjerjem nema razlike. Takove nazore širi i Schiller, kad veli: „Neka je prošteno griješnicima, a pakla nam više ne treba". Na taj način se Bogu uskraćuje svako priznanje i poštovanje. Vrhunac čovječnosti usredotočen je u misli, da se Bog u samom sebi poštovati ima. Nije čudo, ako mladež kod ovakovih nazora izgubi za uvijek vjeru u Boga i vječnost. Ta ono, što čovjek nauči u mladosti, ostaje neizbrisivo u njegovoj duši.

Kao što je zla knjiga štetna po vjeru, tako je štetna i po ćudoređe. Malone svi moderni pjesnici nastoje dokazati, da se bez putenosti ne može pomisliti prava lirika. Poigravanje s grijehom jest bitnost lirike.

Pjesništvo treba da prikaže uzbuđenost opasnih strasti kao pojam najvećeg uživanja. S toga razloga potrebno je, da cijeli svijet postane hramom Amorovim, jer kako Goethe kaže: „Bez ljubavi prestao bi svijet biti svijetom". Na temelju toga svjetovnog nazora vrijedilo bi načelo Barucha Spinoze, koji veli: „Sve je dozvoljeno, što je moguće, i sve je ćudoredno dobro, što je ugodno".

Čitamo li takova načela, doći ćemo kod trijeznog razmišljanja do uvjerenja, da su začetnici tih načela na krivome putu, ali će čar prikazanja obuzeti protiv volje naše srce. Oblik će nas zamamiti, te ćemo najedamput biti uvjereni o protivnome od onoga, što smo prije vjerovali i osjećali. Ako i vidimo jasno grijeh i prostotu, ipak ćemo i nehotice postati dionici grijeha prostote, ako ćemo se poslije i stiditi, da smo se zaboravili. Takova vrst pisaca računa naročito s mladeži, uzbuđuje mladenačku maštu; gleda da ju uspava u slatke sne, pripovijeda joj s oduševljenjem o prividno naljepšim željama i nadama. Tko bi mogao izračunati zamašaj posljedica bučećih strasti

i pogibeljnih dojmova, koji nastaju uslijed takova čitanja. Sv. Alfonso veli o tim knjigama: „One bude putenost, uspaljuju strasti, podjarmljuju i slabe volju, tako da čim se pojavi nečisto nagnuće lako predobije srce. Otrov ovih knjiga uvlači se polako u dušu i ubija ju. Za zlobnika nema osim pokvarenih knjiga jačega i sigurnijega sredstva, da nas predobije za sebe.

Najvećom bezobzirnošću prema djevojkama govori Goethe: „Pitaju se braća, što li će bez sestara", ali ne spominje, kakovim posljedicama rađa ova bezobzirnost po sestre. Veli samo: „Ona na sve pristaje iz ljubavi prema meni", a ako ne pristaje: „onda nova ljubav, novi život". To je zaista za mladića đavolski savjet.

Bez milosrđa veli dalje: „Vi ste djevojke na koncu zaista uvijek prevarene". Jest, zaista je prevarena mladež, koja hrani duh svoj sadržajem ovakovih knjiga. Čuvajmo se dakle, a naročito čuvajmo našu mladež od knjiga, koje šire ovakove bezvjerske i nećudoredne misli.

Kupujmo i čitajmo samo dobre knjige. Hvala Bogu dosta imade i u našoj književnosti dobrih katoličkih knjiga i časopisa. Najbolje je da kod izbora istih slijedimo savjet čestitih i iskusnih ljudi. Ta i poganin Plato isto je mislio, kada je rekao: „Užitak pjesništva i literarnih proizvoda neka bude dozvoljen mladeži samo pod strogim nadzorom".

Jošte nešto o kazalištu.

Povjesnička drama i dobra opera ustupa na pozornici sve više mjesto takovim komadima, koji odgovaraju današnjem ukusu publike, te obriču upravitelju siguran uspjeh. Poprečno odgovaraju moderni kazališni komadi po svojoj ćudorednoj vrijednosti modernoj književnosti. Predstave po svojoj vrsti užasno dosadne, kojima se lakoumna publika nekoliko sati zabavlja, manje su zlo od komada, koji pogoduju putenosti, koji se dive nemoralnosti i u kojima se čuju mnoge dvoličnosti. Za čudo je, kako su duboko propala u ćudorednom pogledu neka kazališta.

Gospoda se vraćaju iz kazališta, te se čude, kako je moguće, da gospođe, da majke s kćerkama to gledati i slušati mogu, a da ne poniknu od stida. K tome se još javlja balet sa svojim nećudorednim prizorima. Neprestano se čudimo našoj mladeži i tužimo se na nju, ali ipak podržajemo ognjište, na kojemu se sva ta pokvarenost goji.

Pravo je rekao stari Seneka. „Tko je mudar izbjegava kazalište". Držimo se i mi glede posjećivanja kazališta istih pravila, koja vrijede za romane. Posjećujmo ih izbirajući samo najbolje predstave. Čujemo li pak, da je komad sumnjiv, kanimo ga se radije, nego da naškodi našem ćudoređu.

Jelka Plivelić.

KUD ME VODIŠ? . . .

Kud me vodiš, čudna sjeno
Nemilosna ti,
Do bezdana, gdje će propast
Snovi moji svi? . . .

Što me budiš iz sna moga —
Opaka si, zla,
Zar ti smeta što u zjeni
Suza već ne sja? . . .

Smetaju ti tihe sanje,
Sreće blage čas
I spokojne mirne grudi.
Nade vječne spas.

Pa me budiš, čudno šapćeš —
Uzalud ti trud,
Uzdrmati ne ćeš zlobna,
Mirnu moju grud . . .

Miroslava.

NA SILVESTROVO.

(Nastavak).

Nitko sad nije više mislio da pije u zdravlje novoj godini; kristalne čaše ostadoše prazne na obilnom stolu; nitko se više nije obazirao na pjenušavi šampanjac tamo na ledu. Mjesto veselja i zabave pretvorilo se evo u stan straha i tuge. Kako brzo i neočekivano očitovao se konac i nestalnost sve zemaljske sreće i uživanja!

Dršćućom jekom zvona zadrhta i u Hertinom srcu glas i utisne se plamenim znakom u dušu joj: „Ovo je žrtva, koju mi treba da prineseš. Odsada sam ja sâm tvoj otac, a ti budi poslušna moja kći!“

Prigušenim krikom sagne se još više nad mrtvim ocem. Tjeskobno pogleda liječnika, koji je svoj uzaludan trud oko mrtvaca obustavio. „Srčana kap“, reče, „nema više života“.

Osvjedočena o sigurnoj smrti očevoj, sjeti se njegova života i vjere.

„O, Bože moj, gdje mu je duša!“ Tako vapi njezino srce u žestokom bolu, sjetivši se pravednog suda. Najviše ju boli kod ovoga neočekivanog rastanka, da je pao u ruke pravednog Suca nepripravan i neizmiren.

Izgubi se; smrkne joj se pred očima. Kao u snu čuje još glas ujaka, koji je tješi. — Onesviještena leži do mrtvog oca.

* * *

Prošlo je pol godine. U lijepom i mirnom kupalištu stoji velika bolnica uz samostan milosrdnih sestara. Krasno uređeni perivoji okružuju velebnu zgradu. Čarno cvijeće razveseljuje oči, a mili pjev ptičica razblažuje uši. Ugodni mirisni zrak širi svačije grudi. Blag mir rasprostire se na sunčanim stazama; nad cijelim imanjem.

Mir i pokoj odsijeva se i na blijedom licu mlade djevojke, koja leži na udobnim bolesničkim kolicima i drijemajući počiva u hladu sjenice. Makar je ljeto, ipak je dobro pokrivena. Usko joj lišce odaje veliku slabost. Eno otvorila je oči. To su Hertine lijepe, plave oči. Veselje se opaža na istrošenom licu, kad opazi gospođu kraj sebe.

Ova, jedva što opazi, da se je probudila, odloži knjigu, iz koje je čitala i sagne se nježnom brižljivosti k bolesnici.

„Kako si Herto? Je li Te san što okrijepio?“ upita je srdačno.

„Hvala Dorice, o da, posve mi je dobro. Jesi li našla što lijepa u knjižnici?“ odgovori i pitajući pogleda knjigu.

„Hoćeš li čuti?“ — I Dora počne da čita svojim milozvučnim glasom nekoja krasna mjesta iz Weberovog „Dreizenlinden“.

Herti navru suze na oči. Zašto nijesam već prije tu lijepu knjigu čitala, zašto nijesam već prije upoznala tako poletne misli i tako potresne riječi! Kako to posve drukčije zvuči, nego one isprazne fraze i pogubni izlijevi šupljih glava i nadrimodernih učenjaka.

Još su neko vrijeme čitale i čavrljale. Jasni zvuk zvonca zaori kroz tišinu.

Dora se digne, metne knjigu do nogu bolesnice, primi kolica za držak i stane ih lagano turati stazama perivoja do kuće.

Pred kućom stajale su milosrdnice i bolesnici i svi ih pozdravljali odobravajućim smiješkom.

„Kako je strpljiva naša siromašna baronesa“, primijeti sestra Serafija sestri Bernardi. Tako blijeda, slaba i bolna na svim udovima, pa opet tako prijazna i vedra.“

„Da, da“, odvrati sestra Bernarda, „ona milošću Božjom poznaje vrijednost patnja i umije se njima okoristiti. Nadati se je, da će je dobri Bog skoro na jedan ili drugi način osloboditi.“

Herta je dakle bila u bolnici. Kad je bila na ono Silvestrovo dignuta od mrtvoga oca, nije se drugo mislilo, nego da je i ona mrtva. Ukočena i hladna, bez ikakva znaka života, ležala je na krevetu. Kap joj dirnula moždane, a uslijed toga su joj bile uzete sile. Dugo lebdila je između života i smrti. Mladost nadvlada teški udarac. Život i svijest povrati se malo, pomalo, ali se nije mogla služiti udovima. Nemoćna kao dijete morala je dan na dan sprovesti na krevetu prepuštena posvemašnjoj njezi i podvorbi svoje okoline.

Već četrnaest dana je i Dora kod nje. Roditelji joj dopustili, da smije proboraviti svoje ljetovanje kod Herte. Sad su dakle bile vazda zajedno. Dora ju je njegovala, dvorila i zabavljala; svu nježnu brigu svoga ljubećeg srca posvetila je njojzi.

Više puta raskajala bi se Herta do suza, kad bi se sjetila prijašnjega nehaja.

* * *

U prijatnoj samostanskoj kapelici pjevaju sestre večernju. Njihov milopoj razlijegao se Bogu posvećenim hramom. U predvorju kleči

Dora u pobožnoj molitvi, a do nje Herta na ležaju u kolicima. Polako miču se usnice blijede patnice i ponavljaju hvalospjev za sestrama. Oči su joj uprte na malo, jednostavno raspelce tamo na oltaru. Da, ondje na križu osjeća se slična umirućem Spasitelju, koji pun bolova prikovan, visi razapet u strašnim mukama. Tako je i njoj; ne može maknuti ni rukom, ni nogom i ona je svojim udovima kao i on prikovana na križ. Posve odana, spremna prinijeti žrtvu, trpi dan za danom, tjedan za tjednom. Ta sad pozna vrijednost patnja; znade da ju vječna, svemoguća ruka drži. Zato ne prosi drugo, nego samo, da izdrži žrtvu i ustraje na križu.

Istina, oči joj se često zaliju suzama, ali to su suze zahvalnice. Iiko puta rekla je već u ovim danima Dori: „Što bi bilo od mene, gdje bi bila našla snage podnijeti svoj udes, da nije Bog u svojoj brižnoj dobroti u pravo vrijeme obuzdao moje srce i bacio me na pravu stazu".

Samo pomisao na pokojnoga oca pomutila bi katkada vedrinu njezine duše. No utješila bi se opet i šanula: „Bog je milostiv i milosrdan, a srce ljudsko zagonetno. Gospode, budi milostiv duši njegovoj, a meni udijeli snagu i jakost ustrajati, dok Ti hoćeš!"

SV. FRANJO SALESKI I DOBRA ŠTAMPA.

Budući je 29. siječnja padala svetkovina sv. Franje Saleskoga, koji je pokrovitelj dobre štampe, mislim, da ne će biti zgorega, ako o ovome ispunim par redaka „Vjere i Doma".

Sv. Franjo Saleski, taj Bogom nadahnuti spisatelj, bio je prvi, koji je pokrenuo katolički žurnalizam.

Nekoji protivnici dobre štampe ne gledaju dobrim okom obranu katoličke štampe u stupcima listova, a još se više srde, ako vide, da katolici rade oko proširenja zdravog štiva, koje je korisno umu i srcu. Na isti način zamjeraju katoličkom svećeniku, ako pokrene katolički list, te su uvijek spravni da ga vrijeđaju i predbacuju mu, da bi morao samo crkvu gledati, a ne baviti se i novinstvom.

Ne znaju, oni da rad katolika, kao i njihovih svećenika oko katoličkih listova datira od stotine godina nazad i da je prvi katolički žurnalista bio uprav veliki Doktor sv. Crkve, sv. Franjo saleski (1567.—1622.) i da je prvi katolički list bio onaj što ga je on od vremena do vremena slao, da obrati kalvine, a to pod naslovom: „Controverse" (Razprava).

To je bilo upravo godine 1594. kad je od Ženevskog biskupa Graniera, nastanjenog onda u Onnecy-u, bio poslao u

krajeve, gdje je herezija bila preotela mah, da one zabluđele ovce, privede u krilo Sv. Vjere. Sv. Franjo je živio u vremenima, kad nitko nije niti pomišljao na novinstvo katoličko; on je bio prvi žurnalista, dapače je on postao učiteljem novinarima, jer je znao još u ono vrijeme ocrtati program katoličkoj štampi: boreći se proti nevjernicima, prosvijetljujući umove, otvarejući ih k istini i reformirajući srca učeći ih kreposti.

A odavna, katolička je štampa bila napadnuta, širila su se kao i sada zla štiva na propast duša i zato su katolički žurnalisti osjetili potrebu, da se uteku pod obranu jednog sveca, da se na taj način obrane od zle štampe. Misliše, kojeg da si odaberu i upoznaju, da naslov zaštitnika dobre štampe najbolje doliči Sv. Franji Saleskomu, tom najprvom katoličkom žurnalisti.

Od godine, kad je on pripovijedao u Tononu, da one stanovnike obrati s protentatizma na katolicizam, započeo je, da vlastoručno piše listove, koje bi djelio među puk. Ti listovi sjedinjeni i sakupljeni, sastaviše knjigu „Razprave". On opazi, da bi mnogo više koristilo, kad bi oni listovi bili tiskani, jer bi ih na taj način mogao više razpačati; i uvidi za to potrebu jedne katoličke tiskare.

On se toga radi obrati na Papu Klementa VIII. koji mu dozvoli, da može utemeljiti u Tononu jednu tiskaru. Dakle, baš je prikladno, da je svetac imenovan zaštitnikom katoličke štampe, pa i zbog toga što su ga resile vrline, koje bi morao posjedovati svaki katolički novinar naime: energiju u pobijanju zabluda, i ustrpljivu dobrotu, koju valja imati s zabluđelima.

Oponašajte svikolici primjer Sv. Salezja i tada će te koristiti ljudskom društvu. Mnogi koji budu dobri, osvrnut se na ove redke, možda će se nasmijati, misleći, da hoću reći nek pišu djela i podižu katoličke tiskare, kao što je to činio Svetac. Oh! ne, ne mislim toga, nego hoću reći, da se može slijediti primjer tog velikog muža promicanjem dobrog štiva. Promičite dobru štampu i na taj način, da se klonite zle.

Novce koje uštedite ne predbrajajući se na zločeste novine, potrošite nabavljajuć si dobrog, zdravog, katoličkog štiva, koje posudite i svojim znancima. A mjesto kakvog drugog suvišnog dara, darujte dobru knjigu. Ako imate sredstava poduprite podpomaganjem katoličku štampu i eto Vas onda sljedbenicima, velikog uzora Sv. Franje Saleskoga. Na posljedku, ne metnite s uma, onu rečenicu dobrog Pape Pija IX. koji je običavao govoriti: „Milosrđe se ne čini uvjek milostinjom, ali se milostinja milosrdna uvijek čini jednom dobrom knjigom!"

Rosanda.

SMRT ANICE.

Jarko sunašce baca svoje posljednje trake na malo, ubavo seoce. Čini se kano da danas nekako tužno obasjava bijelu kućicu, u kojoj će za čas, dva anđeo smrti odnijeti zlato materino u vječnost. U sobici maloj leži djevojčica, nemila bolest očituje se na upalom lišcu, čuje se samo hroptanje. . . . Ubogo dijete, bori se . . . za malo . . . i svršit će.

Sunce je zapalo, a majčino srce krvari nad mrtvim čedom. Oj majko, velik je tvoj bol, s tobom čuvstvuje i cijelo to seoce! Ta kako ne, bila je mila, dobra, a duša blaga, nevina poput golubice bijele. Svaku bol podnijela bi ustrpljivo iz ljubavi prema Onome, koga je žarko primila prvi i posljednji puta. Sreća nadzemaljska odrazivala se na njenom mrtvom, blijedom lišcu. Družice njene opsipale je cvijećem, a anđelci veselili se, što je tako lijepu vode u raj Stvoritelju, koji ljubi malene i dozivlje ih ljupko k sebi.

I sunce je opet bacalo sjajne, posljednje trake na kućicu bijelu, ali danas doista tužno. Rascviljenoj majci oprostit se posljedni puta s dragom kćerćicom, milim djetetom svojim. Bolan klik vinuo se iz majčinih grudiju, a popratili ga svi prisutni. I sad žalosna povorka mališa kreće u bijelim haljinicama i svijećicom u ruci da svoju dobru i nezaboravnu družicu sprovedu do prelaza u onoj bolji — vječni život.

Sunce je utonulo za gore, — a majčino srce taj čas neopisivo trpi, jer evo časa gdje i njeno zlato utonulo u grob. Anđeo utjehe oblijeće majku i ulijeva joj u izranjeno srce melem nade i ona šapuće kroz jecanje:

„Anice, do viđenja u vječnosti!“

Ivančica.

OTVORENJE „PATRONAŽE KONTOARISTICA“.

Prve nedjelje mjeseca siječnja otvorila se dobrotom požrtvovnih poglavara č. sestara milosrdnica samostanska vrata, da prime svojom poznatom gostoljubivošću pod svoj krov četicu dobrih i veselih djevojaka — mladih kontoaristica.

Sastale se i vidjele se neke nekoliko godina, a neke samo nekoliko mjeseci pošto su ostavile školu. Radosno se pozdravljale poznate, a i nepoznate zbližile se brzo poput starih znanica. Njihov bezazleni smijeh, njihov ugodan razgovor bio je nalik na cvrkutanje veselih ptičica. Sve su bile izvanredno dobre volje, jer im se

ispunila davna vruća želja, da se udruže u Kristovoj ljubavi, da se sastanu češće i lijepo pozabave.

Takvo je bilo raspoloženje među štićenicama, a ne manja radost i zadovoljstvo vladalo je među patronesama.

Kada je stupio među sakupljene velč. gospodin vjeroučitelj patronaže, zamuknuo je žamor i cijelo ga društvo uljudno pozdravilo. Nato je gđe. upraviteljica otvorila patronažu upravivši na štićenice slijedeće jednostavne, ali usrdne riječi: „Drage gospojice! Dozvolite, da vam kažem, zašto smo se danas sakupile ovdje.

Dok ste polazile školu bile ste pod sigurnom zaštitom. Roditeljska kuća čuvala vas je od opasnosti duše i tijela, a valjana nauka u školi upoznala vas je dobrim putem, koji, ako ste slijedile, zalutati nijeste mogle. Ostavljajući školu načiniste prvi korak u ozbiljan život. Ovaj korak za kojim će slijediti mnogi drugi, bit će na vaše spasenje ili propast.

Mi, vaše iskrene prijateljice, gledamo na vas zabrinuto, a dobri vaši roditelji htjeli bi već sada, da proniknu vašu budućnost. „Što će biti iz moga djeteta?“, pitaju se nježnom brižljivošću. A zašto to? Jer znadu, da stupate u svijet, koji je sasvim drugačiji nego što si ga vi predstavljate. Da, taj svijet nije tako sjajan, kao što vam se pričinja, nasuprot on većinom gleda, da vas upropasti, da vam okalja nevinost srca. U svijetu punom zlobe i pokvarenosti propada mnoga nadobudna djevojka. Ta svi znamo, da u svakoj čovječjoj duši, pa i u vašoj, postoje i bijesne strasti. Ovima svijet rado zadovoljava, jer se okorišćuje njima, a ne haje najmanje što biste vi mogle propasti.

U takovim prilikama zamijećuje na vrijeme veliku opasnost za vas samo mudro i iskusno oko onih, koji vas ljube i kojima je stalo do vašega napretka i zato vas uče junački suzbiti je. Lakoumna će djevojka propasti u buri života, a čedna, koja svoje pouzdanje stavlja u Boga, napreduje i uživa ne samo poštovanje drugarica već i okoline svoje.

Neke se od vas odlučile, a neke jošte nijesu za stanovito zvanje, ali ipak sve radite cijeli tjedan. Poslije rada treba vam odmora, nu vaša mlada krv ne traži odmora u potpunom miru, već u igri i zabavi. Zato su ovdje sakupljene milostive gospođe i gospođice odlučile pružiti vam priliku, da se svake nedjelje sastanete, da se pozabavite, da korisno i ugodno sprovedete dan Gospodnji. Tu će biti nauke, a i zabave na pretek, ali pistojne i uređene. Smijat ćete se i razgovarati, ali ne vikati, jer vam je poznato, da vikanje ne dolikuje finoj djevojci, jednom riječju svaki vaš kret bit će u suglasju sa nevinošću vaše duše. Znajte, da je fino ponašanje srebrni oklop, koj zaštićuje zlatnu nevinost djevojačku.

Naša je nakana materinskim okom bditi nad vama, upućivati vas na dobro i poučavati vas u onome, što će vam trebati u vašemu zvanju. Nu, kako rekoh i zabavit ćemo Vas prikladnim predstavicama, pjevanjem i zabavicama, na koje ćete smjeti pozvati i vaše dobre roditelje. Neka i oni vide, kako se njihove vrijedne kćerke znadu nedužno i lijepo zabavljati, kako se međusobno ljube i nukaju na sve, što je čestito i valjano.

Zanimat ćę vas, na koj način to sve izvesti kanimo. Reći ću vam i to. Svake nedjelje i to svake nedjelje poslije podne sastajale bi se ovdje 3—6 sati. To bi vrijeme ispunile poukom i zabavom. Pouka bi sastojala u slušajnu religioznih pobuda, koje dobrostivo preuzeo velečasni gospodin. Poslije toga vježbale bi se u njem. jeziku, što je potrebno gotovo svakoj djevojci vašega zvanja. Tada bi prekinule nauk malom užinom, a poslije toga bi se razveselile pjevanjem sad crkvenih, sad svjetonih pjesama. Zatim bi izrađivale[1] dozvolom duhovne vlasti male, ukusne predmete, koje bi sretnim dobitnicima kod naših zabavica u tomboli podijeliti mogle.

Tako bismo od prilike sprovele zimske nedjelje, a čim bi ogranulo proljetno sunašce, izletile bi kuda u okolinu, da se naužijemo svježega zraka i pozabavimo u Božjoj prirodi.

Držim, da se svakoj od vas ovaj raspo'ed sviđa, a kad pomislite, da kod svega toga ništa trošiti ne trebate, tko može biti zadovoljniji od vas? Buduće ćemo vas štititi i brinuti se za vas, ovi će se sastanci nazvati „patronaža" zaštita, a jer se vi većinom kanite posvetiti contoarima „patronaža contoaristica".

Započnimo dakle u ime Božje, a Bog svemogući blagoslovit će naš rad i vašu dobru volju.

Iza pomno saslušanoga govora upraviteljice izrekne i kateheta patronaže nekoliko zanosnih, srdačnih riječi. Stavlja štićenice pod okrilje presv. Srca Isusova i Njegove premile Majke. Ona je najbolja patrona. Želi, da budu sve pripadnice patronaže sretne, jer katolici imadu najveće pravo, da budu veseli i da se raduju pod okriljem Božjim.

Iza toga razgledaše štićenice prostorije, koje će ih svake nedjelje primiti pod krov. I tako je opet među tihim samostanskim zidinama proklijalo zrnce, koje će čvrsto se nadamo, uz blagoslov Božji, porasti do čvrsta i rodnoga stabla, noseći plod na slavu Božju širom mile i krasne domovine.

Jelka Plivelić.

[1] Mislimo, da rada ovakove ruke ne bi trebalo. Op. uredn.

ZDRAVSTVO.

Hrana. Mi hrane ne uzimamo kao životinje, već si je pripravljamo! Priprava hrane stvar je veoma važna, jer od priprave zavisi ne samo tečnost hrane već i njezina hranivost. To osobito vrijedi za one ljude, koji se bave duševnim radom, jer takovi ljudi imadu redovito i slabiji želudac negoli oni, koji rade teške tjelesne poslove. Pa ako hrana nije dobro pripravljena, ne ide što no riječ u tek. Potanko raspravljati o tome, kako se hrana pripravlja nije mi moguće, jer je to posao vještih kuharica. No ipak hoću da postavim neka opća pravila, kojih bi se valjalo držati u pripravljanjanju hrane.

1. Hrana pečena redovito je tečnija od kuhane, a uzato je hrana pečena vazda hranivija i lakša za probavu od kuhane. Zato ljudima slabijeg želuca valja podavati hranu pečenu.

2. Budući da u hrani napose u mesu znade biti takovih životinjica, koje su štetne za zdravlje, valja da hrana bude dobro pečena ili kuhana, tim se onda načinom škodljive živinice ubijaju, pa nam više ne mogu naškoditi.

3. I na bolji izgled hrane valja pripaziti. Imade i takovih kuharica, koje hranu prirede za jelo tako neukusno, da se čovjeku gotovo gadi uzimati takovu hranu. Druge naprotiv kuharice znadu i najobičniju hranu tako tečno prirediti i ukusno podati, da ju čovjek rado uzima. To je vrlo važno. Istina, čuje se da hrana ide u želudac a ne u oči. To sve stoji, ali ipak hrana mora biti i za oči. Čovjek nije samo želudac, već se čovjek i u tome svom niskom radu očituje, kao razumno osjetno biće, pa kao takovo biće hoće da i hrana odgovara i njegovim razumnim zahtjevima. I najfinije jelo grustilo bi nam se, kad bi se nalazilo u zamazanim posudama.

4. Nadalje valja hranu i mijenjati po mogućnosti. Ta i jedno te isto jelo dade se na razne načine pripraviti, pa nam se onda čini kao da je drugo. Hranimo li se vazda jednim te istim jelom, ono nam lako omrzne, tako da ga ne možemo ni vidjeti, a kamoli jesti.

Kao svagdje tako i u pripravljanju jela valja naglasiti osobitu čistoću. Posuđe, hrana jesu također ogledalo kukarice ili domaćice.

5. Jela treba začinjati to više, što imadu masnih tvari u sebi, ali nikada odviše, jer hrana masna i ogadi a i škodljiva je za zdravlje. Nadasve kuharice morale bi se ostaviti kojekakih mirodija, jer one draže, a to nije dobro po zdravlje. Tko hoće metnuti kaku mirodiju u jelo, neka si sam meće, za to na pr. i stoji na stolu sol, papar ili paprika.

(Nastavit će se.) *Pedagog.*

KUĆANSTVO.

Kako ćemo mjedi dati bjelkasti sjaj. Natopimo najfiniji papir za laštenje stearinskim uljem i tarimo tim kovinu čvrsto. Iza toga svjetlajmo je mekom krpom.

Stare kolajne ili novac čiste se i to: srebrne svilenim papirom, zlatne glibastom kredom (Schlämmkreide), a bakrene parafinom.

Čišćenje nojevih pera. Priredi se po najprije rastopina od mekane vode i dobrog bijelog ili venecianskog sapuna, izrezanog u sitne komadiće. Sapun i voda su kuhaju i onda mješaju, da se pjeni. U toj se rastopini peru već prije u vodi namočena pera vrlo oprezno, taruć ih lanenom krpom. Pera se ispiru u mlakoj vodi i suše tako, da se zamataju u čiste krpe, pritiskajuć ih dlanovima. Da postanu opet rudasta treba ih držati nad žeravicom. Na-

ravno da je tu nuždan najveći oprez, da se pera ne osmude. Za bijela pera metne se na žeravku nješto tučena sumpora, pa će onda zadobiti krasnu bijelu boju.

Čišćenje tkanina. Najnedužnije sredstvo za čišćenje vunenih, poluvunenih, svilenih tkanina, kao i baršuna jest vruća, škrob od krumpira, koja se dobiva u dućanima pod imenom krumpirovo brašno. Sve vrsti mrlja, čiste se na finim tkaninama vrlo dobro na taj način. Škrob i krpa ugriju se na štednjaku, pa se onda tare po mrlji. Nježne tkanine nesmiju se naravno jako trli. Izvrsno se na taj način čiste plesne svilene cipele, rubovi na svjetlim haljinama, ili mrlje što su nastale na odijelu ili ovratniku od spuštene kose.

Stari sagovi vrlo se dobro osvježuju, da izgledaju kao novi, ako se taru krpom umočenom u rastopinu od tri dijela vode i jednog dijela valovske žući. Krpa nesmije biti jako mokra, treba ju dobro žmikati.

KNJIŽEVNOST.

Put k Spasenju ili Treći svjetovni red S. O. Franje Asiškoga od Fra Marijana Jakovljevića reda Manje Braće. S dopuštenjem Crkvenih oblasti. Nakladom sarajevskih Trećoredaca. Zagreb 1911. Cijena K 1·10, a poštom 10 fil. više; u zlatorezu K 1·60. Dobiva se kod pisca u Sarajevu, Samostan Franjevaca. — Umjesto svake preporuke navodimo riječi Leona XIII., što ih je pisac dao otisnuti na natpisni list molitvenika, a glase: »Svaki, koji stupi u treći red, bit će dobar kršćanin, i spasit će dušu svoju . . . na hiljade će se njihov broj pomnožavati, i sav će kršćanski svijet na novi život uskrsnuti.

Istočno Crkveno pitanje. Napisao Dr. Fran Grivec, profesor Bogoslovlja u Ljubljani. S dopuštenjem Crkvene oblasti. Izdao »Apostolat sv. Ćirila i Metodija pod zaštitom Bl. Djevie Marije«. Cijena knjižici 50 fil. Zagreb 1911. Tiskara hrv. tiskovnog društva. Koji žele istočno Crkveno pitanje što bolje proučiti neka si nabave tu knjižicu, mi je preporučujemo.

Hrvatska škola. Mjesečnik za školstvo, prosvjetu i književnost. Vlasnik i izdavatelj: Katoličko učiteljstvo društvo za Istru »Hrvatska škola« u Pazinu. Urednik: Josip Bačić, društveni tajnik. Pretplatu i reklamacije prima Jericijo Marija, društvena blagajnica. Tiskom »Tiskovnog društva« u Pazinu. — Članovi društva dobivaju list badava, a za nečlanove iznosi pretplata na godinu K 6·—.

Kao što se svagdje počeše ljudi dijeliti u dva tabora, tako se to dogodilo i u Istri. »Narodna prosvjeta«, bio je list učiteljskog društva u Isri. Zadnje vrijeme uređivao je list Josip Bačić, otvoren katolik, pa je i »Narodnu Prosvjetu« uređivao u katoličkom duhu. Nekima se takovo uređivanje nije mililo. Zato je lani na skupštini učiteljskog društva stavio Josip Bačić prijedlog, da se učiteljstvo Istre stavi na katoličko stanovište. Taj prijedlog nije bio usvojen, zato g. Josipu Bačiću i njegovim drugovima i družicama nije drugo preostalo, nego da osnuju novo društvo. To su oni i učinili. I tako imademo sada u Istri katoličko društvo hrvatskih i sloveoskih učitelja i učiteljica. Taj odlučan i otvoren korak katoličkog učiteljstva u Istri mora razveseliti svakoga katolika, kome je do toga, da katolička načela budu pravila svakome našem radu — javnome i privatnome. Kaošto samo katoličko učiteljsko društvo i njihov rad, tako i list, što ga društvo izdaje iz sveg srca preporučujemo. *Pedagog.*

„Kršćanskoj školi!“ Čitatelji lista »Za vjeru i dom« čitat će u ovome

broju, kako su: Katoličko učiteljsko društvo u Istri i njihov list »Hrvatska škola« srdačno pozdravljeni. Nekima će u ruke doći i »Kršćanska škola«, pa će se čudom čuditi, što »Kršćanska škola« ne pozdravlja baš ljubezno katoličko učiteljsko društvo u Istri i njihov list.

»Kršćanska škola» preporučuje doduše list »Hrvatsku školu«, koji si uzeo za geslo: »Uzgoj za Boga i narod«, ali ipak žali, što se učiteljstvo Istre cijepa.

Valjda ne misli uredništvo »Kršćanske škole«, da je sloga nekakav nenatkriljivi ideal, a cijepanje strašna neman.

Jest, sloge treba — ali dobrih u dobru, inače je sloga samo još potencirano zlo. Međutim sloga dolazi, rekao bih, sama od sebe, za nju izravno raditi nije od potrebe, jer je ona plod jednakog mišljenja i htijenja. Gdje pak toga nema, tu je cijepanje upravo nužno. Možda misli cijenjeno uredništvo »Kršć. škole«, da je u Istri i vladala jednodušnost u učiteljstvu?!

Da, odgovorit će mi cij. uredništvo »Kršć. škole«, a to da se i po tome vidi, što je novo uredništvo »Narodne prosvjete« izjavilo, da će se držati strogo ustanova programa lista, što su ga sastavili god. 1906. »vrli tadašnji odbornici Bačić, Baf, Barbalić i dr.«, a u kojem stoji: »Pisat ćemo oblikom dostojnim čovjeka-učitelja. Učitelji, svećenici . . . dajte nam ruku pomoćnicu pa će nam i Bog pomoći!« Nadalje da će novo uredništvo »raditi kao do sada na temelju narodnom i vjerskom«. Iz toga izvodi cijenjeno uredništvo »Kršć. škole«, da »Narodna prosvjeta« ne će ići liberalnom strujom.

Nijesam nikada mislio, da je uredništvo »Kršć. škole« tako naivno. Čini se, da je nekima katolicima dosta, ako samo čuju spominjati riječ »vjera i Bog«, i odmah im srce od radosti zadršće.

Rečenice, što ih »Kršć. škola» navodi u prilog »Narodnoj Prosvijeti«, ne znače zapravo ništa, jer kada bi značile, onda bi bili gospoda učitelji i učiteljice u Istri oduševljeno prihvatili prijedlog g. Bačića. Budući da toga nijesu učinili, sve izjave, što ih navode u prilog vjeri puste su fraze.

Još ću samo nešto prišapnuti cijenjenome uredništvu »Kršć. škole«. Svatko naime vidi, tko hoće ili nije slijep, da će sasvim drugačije uzgajati u školi ljudi organizani u katoličkome društvu, negoli oni, koji nijesu organizirani pa makar možda bili i »dobri«, ali se ne će da izrično stave na katoličko stanovište. »Kršćanskoj školi« ima biti do kršćanskog uzgoja, a ne do obećanja i fraza.

Bogoljub Strižić.

SVEGA PO MALO.

Riječ pok. bečkog načelnika Dra. Luegera. Kad je jednom taj slavni, na žalost prerano preminuli muž bio u Grazu reče ondje sakupljenim gospođama i djevojkama: „Vi možete često više, nego mi muškarci“. Ma, uistinu, mila čitateljice, žena često može kud i kamo više od muškaraca. Dajte pokažite što možete, pa prionite svojski oko promicanja dobre katoličke štampe, širite: „Vjeru i Dom“. Budite apostoli dobrog štiva!

„Maknite to“. Bilo je u studenom g. 1904., pripovijeda neki otmjeni gospodin, posjetio sam neku sirotu u jednom od mnogih radničkih četvrti Pariza. „Hvala Bogu da dolazite!“ pozdravi me žena radosno, teškom se mukom uzdigavši na svom bijednom ležaju. „Kako vidite ja sam bolesna i treba da ležim u krevetu. Šta bi bilo od mene bez vas!“

„Ali, ta ja sam obavijestio društvo za siromake vaše četvrti, zar nije nitko ...?“

„O da, gospodine“, prekinu riječ bolesnica, „jučer bio je jedan gospodin ovdje, ali znate što mi je rekao“. Nikad nebiste pogodili. Kad je u moju siromašnu sobicu stupio, najprije ju je pomno promotrio, a onda strogo me pogledavši rekao mi oštro: ‚Maknite to!‘ Pri tom pokazao prstom na raspelo nad mojim krevetom. Ne snađoh se u prvi

mah i upitam kratko: ‚Ali zašto? Ta što vam je to skrivilo?‘ — „Ako to ne maknete, doda sav bijesan, — nećete od našega društva ništa dobiti!“

„No, pa zar ste onda maknuli raspelo?“

„Ja? . . . Skupih ovo malo svoje snage, ustanem, pokažem na vrata i reknem mu: Gospodine, ako ste samo za to došli jednoj bijednoj i nesretnoj ženi, da joj jedinu potporu, jedinu nadu uzmete, onda mi ne treba vaše pomoći. Radije pogiboh zajedno s djetetom, ali raspelo ne ide iz moje kuće“.

„Pravo učiniste, a gospodin?

„Nije rekao ni riječi, ode i nije više došao. Ali ja bijah sjegurna da me Bog neće zapustiti“.

H. J.

KATOLICI!

Pred neumoljivom smrti nitko ne preživi a pred zubom vremena bez restauracije ništa ne ostade. Vrijeme gradi i razgrađuje, obara i diže. U vremenu sve nastaje i propada. Spomenici, tvrđe, kule i palače — svjedoci nekadanje slave — leže u prahu, pokrila ih crna zemlja i poravnila sa visinom svojom. Kopamo spomenike i divimo moći starih Hrvata a tako će raditi i potomci naši ne budemo li za dobe sačuvali starinu svoju.

Najglasovitije u Lici proštenište, čudotvorne Majke Božje na brdu Krasno — sazdano za ljute borbe Hrvata sa Turcima — prkoseći vremenu kroz stoljeća sprema se na vječni počinak. Jedva dvije godine i sve će se srušiti.

A zar da to dozvolimo? Ne — i sto puta ne! Još nije zamrla požrtvovnost i vjera Hrvatica i Hrvata, još nije izgubljen smisao za velike stvari. Još uvijek svi čvrsto vjerujemo na povjesnici, da nam je budućnost osnovana. Još i danas vije se barjak Gospin, kako i negda i ljutoj borbi. Tisuće i danas hode k raznim njenim svetištima, tisuće zahvaljuju za zdravlje u sreću, tisuće duguju darove i zavjete. Tko je dostojan tražio od nje pomoći a da je nije dobio??

Odlučeno je taj amanet hrvatski, komu dolazi na Veliku i Malu Gospu svijeta iz svih hrvatskih zemalja, iz temelja restaurirati i tako mu život za još koje stoljeće produžiti, da pokaže potomstvu kako Hrvat ljubi svoje.

Ali to će biti samo onda moguće doprinese li vjerni hrvatski puk po koji svoj obol: Svi darovi će se čitati prigovorom zborova u crkvi, a oni koji u tu svrhu doprinesu bilo najedamput ili u rokovima 100 K (stotinu) bit će im imena upisana u samoj crkvi za vječnu spomen.

Hrvatice! na Vaše plemenito srce kucam. Nikada se niste pokazale nedostojne zvati tim imenom a uvjeren sam da ne ćete to dopustiti ni unaprijed. Sačuvajmo starim i sagradimo joj hram dostojan Njezine velike moći i slave! A velika Bogorodica platila svakom i najmanji dar stostruko.

Novac molim slati na Preč. biskupski ordinarijat Senj ili na župni ured Krasno P. Otočac.

Krasno, u siječnju 1912. pop **Joso Čanić.**

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Ljubica K. u V. — Čekamo željno odgovor.
Barčica H. u P. — Hvala na adresamo. Sabirajte i dalje.
Suza. — Primismo na žalost prekasno pjesmu. Spremili smo ju.
Rosanda. — Hvala! Javite se skoro.

Platili list „ZA VJERU I DOM“:

Za god. 1911.

Marija Kovačić, Otok, K 3·—; Nike Krile, Gruž, K 3·—; Katica Gamulin, Vrboska, K 3·—; S. Iskra, Zagreb, K 3·—; Marija Fintić, Virovitica, K 3·—; Anka Briški, Delnice, K 3·—; Ivanka Stanković, Zadar, K 3·—; Marija Lukšić, Stivan, K 2·—; Pavla Sutić, Gruž, K 3·—; Rozalija Stilinović, Zemun, K 3·—; Zora Gračan, Stajnica, K 3·—; Ema Felbinger, Belec, K 3·—; Marica Gamulin, Bartulec, Jelša, K 2·—; Dr. Ivan Starčević, Senj, K 3·—; Zorka Glavan, Sušak, K 3·—; Marija Schmidt, Varaždin, K 3·—; Antun Zelinka, Selce, K 3·—; Ruža Cvjetko, Pregrada, K 3·—; Anka Caput, Dubrovnik, K 3·—; Julka Obradović, Mala Vašica, K 3·—; Antonia ud. Lauš, Omišalj, K 3·—; Roza Pavunec, Suhidol, K 3·—; Marija Pukleš, Tovarnik, (i za 910. K 6·—; Rački Terezija, Daruvar, K 3·—; Olga Paulić, Ludina, K 3·—; Pavla Lujak, Gruž, K 3·—; Marija Štimac, Senj (i za 910) K 6·—; Anka Hasenay, Osijek, K 3·—; Margita Srčan, Buševac, K 3·—; Marija Rošin, Selca, K 3·—; Marija Vetzer, Zenica, K 4·—; Marija Lulić, Sisak, K 3·—; Milica Dujmović, Selca, K 3·—; Spiro-Živković-Šinjarić, Zaton, K 3·—; Verka Simoneli, Pašman K 3·— i za jednu učenicu, K 2·—; Murgić Rebeka, Sv. Juraj, K 3·—; Dr. Antun Bauer, Zagreb, K 3·—; Anka Vidmar, Brestovac, K 3·—; Ema Schild, Cerević, K 3·—; Janja Jadranja. Šibenik, K 2·—; Janja Schwager, Nuštar, K 3·—; Barica Mandić, Bjelovar, K 2·—; A. Štampar, Oriovac, K 3·—; Mayerhoffer Marija, Gospić, K 3·—; Nikola Salitrežić, Zemun, K 3·—; Julka Toljan, Koprivnica, K 3·—; Marica Čukac, Krapina, K 3·—; Josefina Ostojić, Široki brijeg, K 3·—; Jelka Štitić, Brčka, K 3·—; Milka Grčević, Županija, K 3·—; Olga Levak, Kutina, K 3·—; Jelka Kovačić Bosiljevo K 3·—; Juraj Madjerić, Dugoselo, K 3·—; Marija Žarko-Maroević, Vrbanje, K 3·—; Josip Pichler, Vrpolje, K 3·—; Julija Rukavina Gospić, (i za 910) K 6·—; Marija Ferri, Metković, K 3·—; Silvija Markulin, Zagreb, K 3·—; Vjera Trauttner, Zagreb, K 3·—; Slava Pletikapić, Drenovac, K 3·—; V. Belčić, Stubica, K 3·—; Ljubica Lukatelli, Novi k Trogira, K 3·—; Franjka Štambuk, Selca na Braču, K 3·—; Marija Pelz, Valpovo, K 3·—; Jelisava Vuković, Dežanovac, K 3·—; Ivanka Romić, Omiš, K 2·—; Paulina Turković, Novo Sarajevo, K 3·—; Anka Maletić, Sesvete, Podrav, K 3·—; Danica Lipovac, Šabar, K 2·—; Steinmetz, Nikola, Zagreb, K 2·—; Matilda Benaković, K 3·—; Anka Lovinčić, Sv. Jakov, K 3·—; Anica Pacovsky, Neudorf, K 3·—; Štefa Bayer, Andrijaševci, K 3·—; Izabela Lanik, Kreka, K 3·—; Julijana Geravac, Stražeman, K 3·—; Aurelija Sattler, Bribir, K 3·—; Dolores Ivačić, Zadar, K 2·—; Evica Perković, Mitrovica, K 3·—; Katica Sotler, Podgajci, K 3·—; Slavka Tičinović, Zadvarje, K 3·—; Marija Šuštić, Čerević, K 3·—; Josefina Meršnik, Usora, K 3·—; Ljeskovac Zora, Bednja, K 3·—; Barbara Dam, Podvinje, K 3·—; Petronila Franić, K 3·—; Katica Medini, Dubrovnik, K 3·—; Lode Uršić Matina, Selca, K 2·—.

Za god. 1912.

Zlata Sporčić, Zagreb. K 2·—; Josefina Berdizza, Bjelina, K 3·—; Marijan Soić, Otočac, K 3·—; Milan Hok, Kašina, K 3·—; Anka Briški, Delnice, K 3·—; Katica Kordić, Kaločep, K 3·—; S. Milon,

Makarska, K 2·—; Sestre mil., Mostar, K 6·—; Zavod sv. krunice, Tuzla, K 3·—; Josip Lončar, Dubrava, K 3·—; Malvina Bradanović, Požega, K 3·—; Marija Devčić, Požega, K 3·—; Anka Fleissig, Požega, K 3·—; Ema Galić, Požega, K 3·—; Hrv. dionička tiskara, Požega, K 3·—; Mica Hell, Požega K 3·—; Marija Ivanuš, Požega, K 3·—; Antonija Jalžetić, Požega, K 3·—; Katarina Jančiković, Požega, K 3·—; Marija Kepić, Požega, K 3·—; Ana Kloiber, Požega, K 3·—; Kata Milinković, Požega, K 3·—; Adela Oremović, Požega, K 3·—; Marija Ožanić, Požega, K 3·—; Adela Schaly, Požega, K 3·—; Eva Seder, S. Karlovci, K 3·—; Jelka Szöllösy, Požega, K 3·—; Milka Šoll, Požega, K 3·—; Ljubica Švacov, Požega, K 3·—; Ivana Trdić, Požega, K 3·—; Štefica Andrašević, Osijek, K 3·—; Gabrijela Magdić, Ludbreg, K 3·—; Julka Obradović, Mala Vašica, K 3·—; Antonija ud. Lauš, Omišalj, K 3·—; Josipa Smolčić, G. Kosinj, K 3·—; Josipa Marinić, Bakovac, K 3·—; Ankica Segedi, Petrovci, K 2·—; Eduard Rivoire, Pautin, K 3·—; Zora Kvaternik, Zagreb, K 3·—; Antolić Milan, Zagreb, K 3·—; Antun Gerber, Lovrečina, K 3·—; Uršulinski internat, Varaždin, K 26·—; Ida bar. Rukavina, Hrašćina, K 3·—; Ivka Sutlić, Zagreb, K 1·50; Lovrenčić, Monika, Zagreb, K 3·—; Slavka Marks, Zagreb, K 3·—; Katica Jurak, Zagreb, K 3·—; Rudolf Loidl, Zagreb, K 3·—; Betika Madjerić, Zagreb, K 3·—; Katarina Wurster, Zagreb, K 3·—; Jelena Miljević, Dugaresa, K 3·—; Zorka Relić, Dugaresa, K 3·—; Danica Bartulica, Split, K 2·—; Olga Paulić, Ludina, K 3·—; Terezija Zdjelarević, Sibinj, K 3·—; Franjka Pilek-Jazbec, Draganec, K 3·—; Valentin Canjko, Varaždin, K 3·—; Stela Brenner, Varaždin, K 3·—; Katica Grdinić, Bjelovar, K 3·—; Marija Škrlec, Petrovaradin, K 3·—; Zorka Ružić, Kostrena sv. Lucija, K 3·—; Viša djev. škola, Zemun, K 3·—; Jelka Kovačić, Kostajnica, K 3.—; Margita Srčan, Buševac, K 3—; Ida Barbarić, Ilok, K 3·—; Ivan, Vesely, Petrovaradin, K 3·—; Marko Kopčalić, Bošnjaci, K 3·—; Hedviga Strossmayer, Vinkovci, K 3·—; Marija Rački, Poljice, K 3·—; Kornelije Kernicky, Lemberg, K 2·—; Jakova Sučić, Nerezine, K 6·—; Pavica Zimonić, Vukovar, K 3·—; Dragica Filipčić, Zagreb, K 3·—; Dr. Ivan Krapac, Djakovo, K 3·—; Marija Tišler, Varaždin, K 3·—; Anka Deanović, Zagreb, K 3·—; Samostan „Nazaret“, Banjaluka, K 3·—; Marija Jambrišak, Zagreb, K 3·—; Jelka Plivelić, Zagreb, K 3·—; Otilija Kruljac, Zagreb, K 3·—; Gizela Katanec, Bajagić, K 3·—; Č. s. Josipa, Zagreb, K 13·—.

Uprava i otpravništvo lista:
Zagreb, Samostanska ulica br. 17.

kamo se neka šalju pretplate za list i eventualne reklamacije.

Rukopisi imadu se slati na ovu adresu:

Herma Kürschner, učiteljica, Zagreb,
Jurišićeva ulica br. 30.

Rukopisi se ne vraćaju.